

Programma

sterker door de ggz

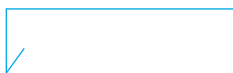
Met kennis werken aan kwalitatieve, betaalbare en toegankelijke geestelijke gezondheidszorg.

Sterker door de ggz:

*Met kennis werken aan een kwalitatieve, betaalbare en
toegankelijke geestelijke gezondheidszorg*

Datum: 14 september 2026

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
1. Inleiding	6
1.1. Opdracht.....	6
1.2. ZonMw als programma-organisatie.....	6
2. Aanleiding en context	7
2.1. Totstandkoming van het programmavoorstel	7
2.2. Achtergrond	7
2.3. Het terrein.....	8
2.4. De veldpartijen	10
2.5. Analyse.....	10
2.6. Scope	13
2.7. Het ZonMw-programmaportfolio	14
3. Impact, effecten en resultaten	15
3.1. Beoogde impact en hoofddoel programma	15
3.2. Beoogde effecten en programmadoelen	16
3.3. Programmalijnen en resultaten	17
3.4. (Eind)gebruikers, doelgroepen, stakeholders	22
3.5. Aannames en voorwaarden	24
4. Programmaopbouw en planning	26
4.1. Programmalijnen	26
4.2. Programmabrede activiteiten: communicatie, implementatie en overig	26
4.3. Programmaplanning en -opzet.....	28
5. Governance.....	30
5.1. Opdrachtgever.....	30
5.2. Samenwerkingspartners	30
5.3. Bestuur van het programma.....	31
5.3.1. ZonMw-bestuur	31
5.3.2. Commissie.....	31
5.3.3. ZonMw-Programmabureau	32
5.4. Verantwoording programma	33
5.4.1. Rapportages aan opdrachtgever.....	33
5.4.2. Evaluatie van het programma	33

5.5.	Begroting	34
5.6.	Financiële planning	35
6.	Risico's en beheersmaatregelen	36
Bijlagen		39
Bijlage A.	Opdrachtbrief	40
Bijlage B.	de Onderzoeksagenda ggz (2027-2030)	42
Bijlage C.	Stakeholderanalyse.....	43
Bijlage D.	ZonMw programma portfolio	51
Bijlage E.	Theory of Change.....	53
Bijlage F.	Voorwaarden voor impact	54
Bijlage G.	Begroting.....	56

Samenvatting

In de afgelopen 10 jaar heeft ZonMw het Onderzoeksprogramma ggz (2016-2026) uitgevoerd. Er is geen vergelijkbaar onderzoeksprogramma in Nederland waarin de volle breedte van de ggz is ondergebracht. Gezien het inhoudelijke belang van het programma, de blijvende druk op de ggz en de behoefte aan kennis om passende zorg binnen de ggz te kunnen bieden, heeft de Directie Mentale Gezondheid en ggz (MGG) van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) ZonMw verzocht een nieuw programmavoorstel uit te werken om een vervolg te geven aan dit programma.

Het programma 'Sterker door de ggz: *met kennis werken aan een kwalitatieve, betaalbare en toegankelijke geestelijke gezondheidszorg*' is daarvan de uitwerking. Dit programma heeft een looptijd van 10 jaar met een totaalbudget van 30 miljoen euro. De beoogde impact van het programma 'Sterker door de ggz' is het versterken van de mentale gezondheid van Nederlanders door een verbeterde in-, door- en uitstroom van de curatieve volwassenen ggz. Om deze impact te realiseren, is het noodzakelijk om de kennisbasis rondom de kwaliteit, betaalbaarheid en toegankelijkheid van de curatieve volwassenen ggz te versterken en beschikbare kennis beter te benutten in praktijk, beleid en onderzoek. Hiermee sluit de beoogde impact van het programma aan bij de doelstellingen van het IZA en AZWA.

Het hoofddoel van het programma 'Sterker door de ggz' is om met kennisontwikkeling en kennisbenutting bij te dragen aan het verbeteren van de kwaliteit, betaalbaarheid en toegankelijkheid van de curatieve ggz voor volwassenen, zodat mensen die dat nodig hebben sneller passende zorg en/of ondersteuning ontvangen.

Om bij te dragen aan de beoogde impact en het hoofddoel zijn drie samenhangende programmalijnen uitgewerkt.

- Kwaliteit: Kennisontwikkeling voor een goed onderbouwd kwalitatief zorg- en ondersteuningsaanbod.
- Betaalbaarheid: Kennisontwikkeling om de effectiviteit en betaalbaarheid in balans te houden en schaarse middelen en arbeidskrachten doelmatig in te kunnen zetten.
- Toegankelijkheid: Betere toegankelijkheid van goed onderbouwde en betaalbare interventies door beschikbare kennis beter te delen en toepasbaar te maken voor praktijk en beleid.

De drie programmalijnen geven in samenhang invulling aan de VWS-thema's: het vergroten van de door- en uitstroom, het realiseren van passende zorg en het verlagen van de instroom, en transdiagnostisch werken en contextgedreven onderzoek met ruimte voor multi-problematiek/complex co-morbiditeit.

Er zijn een aantal centrale uitgangspunten die het vertrekpunt vormen voor de inrichting en uitvoering van het programma. Ze geven richting aan de werkwijze binnen het gehele programma en gelden voor alle programmalijnen en de daaruit voortvloeiende activiteiten. Zo stimuleert ZonMw binnen het programma de verdere verankering en samenwerking met cliënten en naasten in de programmering en bij de uitvoering van projecten en er is programmabreed aandacht voor de diversiteit van mensen die ggz zorg nodig

hebben, waaronder sekse- en genderverschillen. Binnen het programma wordt daarnaast aandacht gegeven aan specifieke onderwerpen zoals digitale en hybride zorg, passende zorg en het toegankelijker maken van effectieve interventies.

Het programma 'Sterker door de ggz' is tot stand gekomen in nauwe samenwerking met het ggz-veld. Zo wordt in opdracht van ZonMw gelijktijdig met de totstandkoming van dit programmavoorstel een ggz-onderzoeksagenda opgesteld. Hierin staan prioritaire kennisonderwerpen voor de inhoudelijke invulling van dit programma voor de eerste vier jaar. Daarnaast zal gedurende de looptijd van het programma regulier afgestemd worden met (koepels van) veldpartijen uit de geestelijke gezondheidszorg om input uit het veld op te halen. Ook in het verder brengen, toepassen en implementeren van resultaten uit de projecten zal ZonMw de samenwerking met partijen uit het ggz-veld opzoeken.

Verder zal vanuit het programma 'Sterker door de ggz' samengewerkt worden met gerelateerde ZonMw programma's gericht op mentale gezondheid. Ontwikkelingen op het gebied van (geestelijke) gezondheid worden hierdoor in samenhang uitgevoerd zodat dit een versterkend effect creëert. Door de scope van ieder programma nauw met elkaar af te stemmen wordt eventuele overlap zoveel mogelijk voorkomen.

1. Inleiding

1.1. Opdracht

In de afgelopen 10 jaar heeft ZonMw het Onderzoeksprogramma ggz (2016-2026) uitgevoerd. Er is geen vergelijkbaar onderzoeksprogramma in Nederland waarin de volle breedte van de ggz is ondergebracht.¹ Gezien het inhoudelijke belang van het programma, de blijvende druk op de ggz en de behoefte aan kennis om passende zorg binnen de ggz zorg te kunnen bieden, heeft het de Directie Mentale Gezondheid en ggz (MGG) van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) in de opdrachtbrief van 01-10-2025 (zie [bijlage A](#)) ZonMw verzocht een nieuw programmavoorstel uit te werken om een vervolg te geven aan dit programma. Het programma 'Sterker door de ggz' is daarvan de uitwerking. Het programma heeft een looptijd van 10 jaar met een totaalbudget van 30 miljoen euro.

1.2. ZonMw als programma-organisatie

ZonMw programmeert en financiert projecten, experimenten, onderzoek en ontwikkeling op het terrein van gezondheid, preventie en zorg sinds 1998. ZonMw brengt kennis, kwaliteit en samenwerking samen om te werken aan een goede gezondheid voor iedereen. Vanuit een onafhankelijke positie verbindt ZonMw partijen uit onderzoek, praktijk, beleid en samenleving.

Door programma's zorgvuldig te programmeren samen met het veld, voorkomen we overlap en versnippering en zorgen we dat beschikbare middelen terecht komen bij de meest relevante en kansrijke initiatieven. ZonMw ondersteunt de opdrachtgevers bij het houden van overzicht en bij het realiseren van impact: projecten worden niet alleen gefinancierd, maar ook in samenhang gevolgd, gemonitord en waar nodig bijgestuurd. Zo wordt bijgedragen aan een stevig en toekomstgericht kennisfundament, dat aansluit bij maatschappelijke en beleidsmatige opgaven.

Daarbij beschikt ZonMw over ruime ervaring en een breed scala aan subsidie-instrumenten, waarmee het programma's flexibel en doelgericht kan inrichten. Onafhankelijke commissies met relevante expertise bewaken de kwaliteit en objectiviteit van de selectie en uitvoering van projecten. ZonMw stimuleert samenwerking, kennisdeling en implementatie, onder meer via projectleidersbijeenkomsten, 'site visits' en kennissynthesen. Door projecten en programma's met elkaar te verbinden en actief in te zetten op kennisbenutting, wordt zowel de inhoudelijke opbrengsten als de maatschappelijke waarde versterkt. Op deze manier levert dit niet alleen hoogwaardige onderzoeks- en implementatieprojecten op, maar ook duurzame verbeteringen in zorg, welzijn en gezondheid.

Bij de uitvoering van het programma en de daaruit voortvloeiende subsidieoproepen en opdrachten worden de interne procedures, formats en afwegings- en beoordelingskaders van ZonMw gevolgd. Daarbij moet ZonMw zich houden aan de Algemene Subsidiebepalingen ZonMw en de Code omgang met persoonlijke belangen. ZonMw handelt daarbij steeds binnen de geldende wet- en regeling. [Bijlage F](#) 'Voorwaarden voor impact' beschrijft de belangrijke uitgangspunten die ZonMw hanteert in het programma en bij de oproepen.

¹ [Eindevaluatie-Onderzoeksprogramma-ggz.pdf](#)

2. Aanleiding en context

2.1. Totstandkoming van het programmavoorstel

Bij de totstandkoming van dit programmavoorstel zijn allereerst de thema's uit relevante beleidsdocumenten geraadpleegd en de opbrengsten uit het voorgaande Onderzoeksprogramma ggz (2016-2026) geanalyseerd op kansen voor vervolprogrammering. Daarnaast is een groot aantal relevante partijen betrokken geweest om het goed te laten aansluiten bij actuele vraagstukken in de praktijk, beleid en onderzoek. Ook zijn inzichten vanuit andere ZonMw programma's meegenomen, zodat het programma aansluit op bestaande kennis, lopende ontwikkelingen, en andere relevante programmering.

2.2. Achtergrond

De Agenda ggz voor Gepast Gebruik en Transparantie van en de wens van veldpartijen voor meer onderzoek naar mentale gezondheid vormde in 2015 de basis van het 10-jarige Onderzoeksprogramma ggz wat ZonMw tussen 2016 en 2026 heeft uitgevoerd in opdracht van VWS. Vanuit dit programma zijn meer dan 130 projecten gefinancierd binnen 22 subsidierondes. Hoewel een deel van de projecten nog loopt, heeft dit programma inmiddels al veel kennis opgeleverd.² Tegelijk wordt duidelijk dat er nog steeds grote noodzaak is voor financiering van onderzoek binnen de geestelijke gezondheidszorg.

De ggz staat anno 2026 in Nederland nog steeds flink onder druk. Nog nooit hebben zoveel mensen gebruikgemaakt van de ggz en nog nooit gaf de samenleving er zoveel geld aan uit: € 5,8 miljard in 2024, tegenover minder dan € 4 miljard.³ Met 8.7% van het gezondheidszorgbudget is de ggz verantwoordelijk voor 15% van de ziektelast.⁴ Hoewel er niet eerder zoveel mensen in de ggz sector werkzaam waren, blijven de wachttijden te lang. Op dit moment zijn er meer dan 100.000 mensen die wachten op een plek.⁵ Dit levert schrijnende situaties op, vooral voor de mensen met een complexe zorgvraag die deze zorg juist hard nodig hebben.⁶

In 2025 werd de 'Versterkingsagenda mentale gezondheid' aangekondigd.⁷ De maatschappelijke opgave die hierin benoemd wordt, is om de trend van de dalende kwaliteit van mentale gezondheid in Nederland te keren en de druk op de ggz te verlichten. Bijna de helft van de mensen in Nederland ervaart mentale problemen, een deel daarvan zoekt en krijgt ondersteuning of zorg voor hun psychische problemen. In 2024 werd door 1,57 miljoen volwassenen gebruik gemaakt van zorg bij psychische problematiek. Zowel de wachttijden als het aantal wachtenden nemen hierbij toe.

² Impact Magazine: [Kennismagazine IMPACT – 10 jaar onderzoek in de ggz](#) en kennis uit het programma: [Kennis voor de ggz](#)

³ Impact Magazine: [Kennismagazine IMPACT – 10 jaar onderzoek in de ggz](#) en kennis uit het programma: [Kennis voor de ggz](#)

⁴ [Samen naar een mentaal gezonder NL](#), Inbreng uit de ggz-sector voor de verkiezingsprogramma's van de Tweede Kamer 2025

⁵ [Samen naar een mentaal gezonder Nederland](#) Inbreng van cliënten, naasten, professionals en instellingen uit de ggz-sector voor de verkiezingsprogramma's van de Tweede Kamer 2025

⁶ [Karremans kondigt stevige keuzes in ggz aan | Nieuwsbericht | Rijksoverheid.nl](#)

⁷ [Versterkingsagenda Mentale gezondheid & ggz](#)

Het huidige systeem voor ondersteuning en zorg bij psychische problemen is niet toekomstbestendig. De toegankelijkheid, kwaliteit en betaalbaarheid van de zorg schieten te kort. Mensen met psychische problemen ondervinden hiervan direct de gevolgen, met name mensen met een complexe hulpvraag of ernstige problematiek moeten vaak lang wachten op passende hulp. Dit kan betekenen dat klachten verergeren, herstel langer uitblijft en deelname aan werk, opleiding, gezin of sociaal leven onder druk komt te staan. Ook naasten worden hierdoor geraakt, doordat zij vaker langdurig ondersteuning bieden terwijl passende professionele zorg nog niet beschikbaar is. De urgentie van het programma ligt daarmee niet alleen in de druk op het stelsel, maar vooral in de gevolgen daarvan voor mensen met psychische klachten en hun omgeving.

In de opdrachtbrief van VWS (d.d. 1-10-2025) wordt aangegeven dat het nieuwe programma een bijdrage moet leveren om de druk op de ggz te verlichten. Met het 10-jarige programma 'Sterker door de ggz' wordt hieraan uitvoer gegeven. Dit programma richt zich binnen de bredere maatschappelijke opgave specifiek op de bijdrage die kennisontwikkeling en kennisbenutting kunnen leveren aan de curatieve ggz voor volwassenen.

2.3. Het terrein

Beleid

Met het Integraal Zorgakkoord (IZA) en Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (2025), zijn in respectievelijk 2022 en 2025 landelijk afspraken gemaakt tussen overheid, zorgaanbieders, verzekeraars en gemeenten om de zorg toegankelijk betaalbaar en uitvoerbaar te houden. Met verschillende programma's zet ZonMw de afgelopen jaren in op IZA- en AZWA-doelstellingen. Toch mist er een programma dat specifiek is toegespitst op de ggz waarin vanuit kennisontwikkeling en kennisbenutting wordt gewerkt aan vraagstukken rond de kwaliteit, betaalbaarheid en toegankelijkheid.

In het coalitieakkoord 'Aan de slag, Bouwen aan een beter Nederland' geeft het kabinet aan dat niemand met psychische klachten zou moeten vastlopen of maanden zou moeten wachten op passende hulp.⁸ Het afgelopen jaar is binnen het directoraat-generaal Curatieve Zorg van VWS een nieuwe directie Mentale gezondheid & ggz ingericht⁹. Daarnaast zijn verschillende beleidsstukken gepubliceerd vanuit of in opdracht van de overheid, zoals de Versterkingsagenda Mentale gezondheid en het Interdepartementale Beleidsonderzoek (IBO) Mentale gezondheid en ggz. Ook is er de intentie om de Cirkel van Gepast Gebruik voor zorgevaluatie beter in te zetten in de ggz¹⁰. Deze stukken onderstrepen de urgentie om de ondersteuning en zorg voor mensen met psychische klachten en aandoeningen te verbeteren.¹¹

⁸ Aan de slag - Coalitieakkoord 2026-2030 | Kabinetsformatie

⁹ Sander Baljé directeur Mentale gezondheid & ggz bij VWS | Algemene Bestuursdienst

¹⁰ De Cirkel van Gepast Gebruik | Zorgevaluatie en Gepast Gebruik, Rapport - Maatschappelijk agenderingskader: bepalen belangrijke onderwerpen voor pakketbeheer | Zorginstituut Nederland

¹¹ Versterkingsagenda Mentale gezondheid, Uit Balans – IBO mentale gezondheid.

Het veld

Vanuit het ggz-veld is de afgelopen twee jaar op verschillende manieren uitdrukking gegeven aan de urgentie voor aandacht en geld ten behoeve aan een mentaal gezonder Nederland. Het RIVM en het Trimbosinstituut riepen het kabinet op om breed te investeren in mentale gezondheid.¹² Het 'ggz-kwintet' bestaande uit MIND, de Nederlandse ggz, NIP, NVvP en V&VN, heeft in gezamenlijkheid middels verschillende stukken en geluiden richting de overheid aangegeven dat de druk op de geestelijke gezondheidszorg onhoudbaar is. Zij geven bouwstenen, toekomstperspectieven en oplossingen om richting een mentaal gezonder Nederland in 2035 te komen.¹³ Vanuit de bredere wetenschappelijke context wordt in dit programma meegenomen dat er een opmars is van AI en digitalisering in onderzoek, dat de samenwerking binnen wetenschap erg verandert en er toenemende urgentie is van maatschappelijke uitdagingen in het wetenschapsveld, zoals beschreven in het rapport *Wetenschap van de toekomst*.¹⁴

Daarnaast voert ZonMw actief veldraadplegingen uit middels ggz-bijeenkomsten. Sinds 2024 organiseert ZonMw twee keer per jaar een ggz-bijeenkomst voor partijen uit het ggz-veld.¹⁵ Hierbij wordt informatie opgehaald zoals wat van belang is voor de toekomst voor de ggz, thema's voor vervolprogrammering en wat de rol van het veld hierbij is. Gelijktijdig met de totstandkoming van dit programmavoorstel is in opdracht van ZonMw een ggz-brede onderzoeksagenda ontwikkeld vanuit het ggz-kwintet met prioritaire kennisonderwerpen 2027-2030.¹⁶ Het resultaat van de opdracht is een analyse van kennishiaten die zijn samengebracht en geconcretiseerd in de ggz-agenda die inhoudelijke invulling zal geven aan de eerste helft van de looptijd van dit programma (zie [bijlage B](#)).

Opbrengsten en evaluatie voorgaande programmering

In 2025 voerde Technopolis een eindevaluatie van het Onderzoeksprogramma ggz (2016-2026) uit.¹⁷ De evaluatie toonde aan dat het Onderzoeksprogramma ggz een uniek plek inneemt in Nederland omdat het de volle breedte van de ggz beslaat. Het samenbrengen van partijen wordt als duidelijke meerwaardegezien. Aanbevelingen voor vervolprogrammering zijn onder meer het opstellen van een Theory of Change, een door het veld gedragen onderzoeksagenda en het betrekken, verbinden en benutten van een netwerk van stakeholders en projectleiders. Tot slot benadrukt de evaluatie het belang van zichtbaarheid van het programma in het veld en periodiek inzicht in de onderzoeken en resultaten.

Van april 2025 tot april 2026 waren vier Impact Leaders actief binnen het Onderzoeksprogramma ggz.¹⁸ Zij brachten de resultaten van 10 jaar Onderzoeksprogramma ggz in kaart in relatie tot de ontwikkelingen in het ggz-veld op vier thema's: jeugd, digitale zorg, voorkomen van erger (inclusief wachtlijstproblematiek) en zelfregie (empowering patients). De rapporten bevatten aanbevelingen zoals: meer investeren in implementatie en de-implementatie, meer aandacht voor diversiteit en contexten, geef prioritering van diagnose-overstijgend en lange termijn onderzoek, verminder barrières voor projecten van niet-

¹² [Mentale gezondheid onder druk: brede investering door nieuw kabinet noodzakelijk | RIVM](#)

¹³ [Een Mentaal Gezonder 2035: Toekomstperspectieven en Oplossingen](#) en [Bouwstenen voor mentaal gezonder Nederland](#).

¹⁴ [Wetenschap van de toekomst | Rathenau Instituut](#)

¹⁵ Zie voor een volledige lijst [Bijlage C](#). Stakeholder analyse.

¹⁶ Zie aanbevelingen in de externe [Eindevaluatie-Onderzoeksprogramma-ggz.pdf](#)

¹⁷ [Eindevaluatie-Onderzoeksprogramma-ggz.pdf](#)

¹⁸ Signalementen Impactleaders: [Kenniss voor de ggz](#)

academische of ggz organisaties en onderzoek bij hybride zorg het effect op behandelrelatie, klinische uitkomsten, inclusie en bekostiging. Aanbevelingen uit deze rapporten worden meegenomen in de (inhoudelijke) invulling van de programmering.

2.4. De veldpartijen

Er zijn veel verschillende veldpartijen actief binnen het geestelijke gezondheidsveld waarbinnen ZonMw met dit programma opereert. Deze partijen spelen een rol of worden beïnvloed door het programma en/of de subsidies van ZonMw. In [bijlage C](#) is een uitgebreide stakeholderanalyse opgenomen met de relevante veldpartijen en hun directe of indirecte belang bij het programma.

2.5. Analyse

Om de geestelijke gezondheidszorg toekomstbestendig te maken zijn acties en oplossingen nodig van verschillende partijen binnen en buiten de ggz. Naast afspraken en acties binnen het IZA en AZWA om de druk op de ggz te verlichten, zijn er diverse programma's en aanpakken gericht op het verbeteren van mentale gezondheid en passende hulp voor mensen met mentale klachten en psychische problematiek, zowel op het gebied van preventie, ondersteuning als zorg.¹⁹

Een deel van de oorzaken en oplossingsrichtingen ligt buiten de curatieve volwassenen ggz, omdat mentale gezondheid sterk wordt beïnvloed door maatschappelijke factoren. Een uitsluitend medische benadering sluit daardoor vaak onvoldoende aan bij de hulpvraag van mensen. Tegelijkertijd ervaren juist mensen met ernstige en complexe psychische problematiek knelpunten in de toegang tot tijdige en passende zorg. Ook de inrichting van het zorgstelsel speelt hierin een rol. Binnen de huidige bekostiging en aanspraken in de Zorgverzekeringswet zijn er onvoldoende prikkels om aanbod voor deze doelgroep te realiseren. Daarnaast kampt de ggz met grote personeelstekorten, wat leidt tot beperkte behandelcapaciteit, hoge werkdruk en verminderde aantrekkelijkheid van het werk.

Hierop aansluitend richt dit programma zich specifiek op kennisontwikkeling en kennisbenutting die kunnen bijdragen aan een betere in-, door- en uitstroom in de curatieve ggz voor volwassenen.

Beperken van instroom in de ggz

De ggz richt zich nog te vaak op behandeling van lichtere aandoeningen, die samenhangen met problemen op andere levensgebieden; problemen die (deels) beter buiten de ggz opgepakt kunnen worden. Mensen met lichtere hulpvragen kunnen onnodig lang wachten op zorg of ondersteuning die mogelijk ook elders passend geboden kan worden, terwijl voor mensen met ernstige of complexe problematiek specialistische zorg te laat beschikbaar kan komen. Mogelijke oplossingsrichtingen zijn het beter toeleiden van mensen naar passende hulp en ondersteuning, het beschikbaar maken van alternatieven voor hulpvragen die niet of niet uitsluitend binnen de ggz horen en het verbeteren van de toestroom naar deze alternatieven. Dit

¹⁹ [Samenhangende preventiestrategie | Rijksoverheid.nl](#), [GALA - Gezond en Actief Leven Akkoord | Rijksoverheid.nl](#) en [Werkagenda Een betekenisvol leven met een langdurige psychische aandoening | Rijksoverheid.nl](#)

moet ertoe bijdragen dat mensen eerder passende hulp ontvangen op de plek die het beste aansluit bij hun hulpvraag.

Verbeteren doorstroom en uitstroom binnen de ggz

Er is nog onvoldoende kennis over de (kosten)effectiviteit van veel behandelingen en over welke behandelstrategie voor wie, wanneer het meest passend is. Hierdoor worden cliënten niet altijd tijdig en efficiënt geholpen en is de kwaliteit van zorg niet vanzelfsprekend geborgd. Daarnaast stopt de door- en uitstroom binnen en uit de ggz wanneer mensen tijdens en na hun behandeling onvoldoende passende en laagdrempelige (herstel)ondersteuning of vervolgzorg beschikbaar hebben. Voor cliënten kan dit leiden tot onzekerheid over het vervolg, terugval of hernieuwde instroom in de ggz. Een belangrijke oplossingsrichting om passende zorg te realiseren is het bevorderen van de doorstroom en uitstroom binnen de ggz. Dit vraagt om meer inzicht in de optimale duur, vorm en (kosten)effectiviteit van behandelingen en (herstel)ondersteuning en het beter toepasbaar maken van deze interventies voor de praktijk, zodat alleen bewezen effectieve interventies worden ingezet.

Om de druk op de ggz te verlichten en bij te dragen aan betere in-, door- en uitstroom in de curatieve volwassenen-ggz, is het noodzakelijk om de kennisbasis op dit terrein te versterken en beschikbare kennis beter te benutten. Binnen het programma wordt ingezet op drie samenhangende oplossingsrichtingen: kwaliteit, betaalbaarheid en toegankelijkheid.

Kwaliteit

Er zijn onderwerpen waarover nog onvoldoende kennis beschikbaar is. De beschikbaarheid van bruikbare uitkomstinformatie binnen de ggz is beperkt, waardoor het vaak lastig is om de kwaliteit van zorg vast te stellen. Tegelijkertijd blijkt uit diverse onderzoeken dat het aanbod voor mensen met een complexe hulpvraag (zoals comorbiditeit en/of multiproblematiek) onvoldoende aansluit op hun behoeften.²⁰ Dit vraagt onder meer om transdiagnostisch en contextgedreven onderzoek naar wat voor wie, wanneer en onder welke omstandigheden werkt. Wetenschappelijke onderbouwing is nodig om de kwaliteit van zorg te waarborgen en te versterken. Deze kennisontwikkeling moet gericht plaatsvinden op basis van prioritaire kennisvragen. Daarom is samen met het veld een onderzoeksagenda opgesteld waar subsidies op gericht worden. Het moet hierbij gaan om onderzoeken die resultaten leveren die direct vertaald kunnen worden naar impact in de praktijk zoals toepassing in richtlijnen.

Betaalbaarheid

Bij betaalbaarheid gaat het niet alleen om kostenreductie, maar vooral om het doelmatig inzetten van schaarse middelen, behandelcapaciteit en arbeidskracht. Er zijn op dit moment niet genoeg middelen beschikbaar om aan de toenemende vraag naar zorg en ondersteuning te voldoen. De uitgaven aan de curatieve ggz groeien harder dan de uitgaven van de Zvw als geheel en met name de gemiddelde uitgaven per patiënt binnen de curatieve specialistische ggz groeien.²¹ Om te komen tot een passend aanbod dat zowel effectief als betaalbaar is, is meer kennis nodig over manieren waarop zorg en ondersteuning efficiënter kunnen worden georganiseerd, waaronder taakdifferentiatie en transdiagnostische,

²⁰ Uit Balans – IBO mentale gezondheid.

²¹ Uit Balans – IBO mentale gezondheid.

contextgedreven of domeinoverstijgende werkwijzen. Daarbij ligt de focus op het leveren van dezelfde of betere kwaliteit tegen lagere kosten, of op het bereiken van meer cliënten met dezelfde capaciteit. De opgedane kennis moet bruikbaar zijn voor de opname in richtlijnen en pakketadviezen, zodat deze daadwerkelijk kan bijdragen aan een toekomstbestendige zorgpraktijk.

Toegankelijkheid

Er is binnen de geestelijke gezondheidszorg veel wetenschappelijke, praktijk- en ervaringskennis beschikbaar, maar deze vindt nog onvoldoende haar weg naar de dagelijkse praktijk. Hierdoor ontstaat een implementatiekloof tussen wat in onderzoek effectief blijkt en wat daadwerkelijk wordt toegepast in de zorg. Bovendien sluit de manier waarop kennis wordt aangeboden niet altijd aan bij de behoeften van zorgprofessionals, cliënten en naasten. De toegang tot de kennis die er is sluit niet aan bij de vraag en moet beter aansluiten op de praktijk. Kennis en behandelingen moeten beter beschikbaar, toepasbaar en opschaalbaar worden gemaakt voor cliënten en professionals, door interventies beter te vertalen naar de praktijk en kennis actief te delen/beschikbaar te maken via implementatie en kennisdeling. Daarbij dienen onderzoekers, zorgprofessionals, cliënten, naasten en andere relevante partijen actief met elkaar verbonden te worden. Met als doel om bewezen effectieve kennis beter beschikbaar, toepasbaar en opschaalbaar te maken in de praktijk.

Het programma “Sterker door de ggz” wil primair dat resultaten een positieve invloed hebben op het dagelijks leven van mensen om wie het gaat, naasten en het dagelijks werk van zorgprofessionals in de ggz. Daarom zet dit onderzoeksprogramma met kennis-, innovatie- en implementatiefuncties zowel met kennisontwikkeling als kennisbenutting expliciet in op resultaten die impact maken op beleid en praktijk.

Impact

Vanuit de bredere onderzoekscontext wordt ook voor het programma “Sterker door de ggz” meegenomen dat er een toenemende urgentie is van maatschappelijke uitdagingen in het wetenschapsveld. Het onderzoek binnen het ggz-veld heeft al veel bruikbare resultaten opgeleverd die de weg tot de dagelijkse praktijk nog niet goed gevonden hebben. Zowel vanuit de Impact Leader signalementen als vanuit de consultaties met koepelpartijen in de ggz is aangegeven om in te zetten op implementatie en innovatie. Een focus op implementatie en innovatie is essentieel om opbrengsten vanuit het onderzoek daadwerkelijk in de ggz-praktijk te laten landen en te zorgen voor duurzame vernieuwing en versterking van de ggz. Daarnaast is het van belang dat de programmaonderdelen die zich richten op kennisontwikkeling in de ggz projectresultaten opleveren die direct ingezet kunnen worden voor beleidsontwikkeling en toepassing van beleid. Om uiteindelijke inzet van de opgedane kennis in de praktijk te bevorderen dienen deze projecten uitgevoerd te worden in interactie met de praktijk. Zo staat het wetenschappelijk onderzoek uit deze programmering in dienst van de praktijk.

2.6. Scope

VWS benoemt drie inhoudelijke thema's die als uitgangspunt dienen voor het programma; (1) het vergroten van door- en uitstroom van de curatieve ggz, (2) vergroten van passende zorg, waaronder het verlagen van instroom en (3) transdiagnostisch werken en contextgedreven onderzoek. Deze drie samenhangende thema's vormen de inhoudelijke opgave van het programma. Om deze thema's te adresseren, is het noodzakelijk om zowel de kennisbasis te versterken als beschikbare kennis beter te benutten. Daarom wordt met het programma ingezet op de drie samenhang oplossingsrichtingen: kwaliteit, betaalbaarheid en toegankelijkheid. Kwaliteit richt zich op kennis over wat werkt, voor wie en onder welke omstandigheden, betaalbaarheid op de doelmatige inzet van middelen en capaciteit, en toegankelijkheid op het toepassen en opschalen van werkzame kennis en interventies in praktijk en beleid. Deze oplossingsrichtingen dragen daarmee in gezamenlijkheid bij aan de VWS thema's.

Bij het bepalen van de scope van het programma is een afweging gemaakt op basis van de opdracht van VWS, onderwerpen die al belegd zijn bij lopende ZonMw programma's en de rol die ZonMw met dit programma kan vervullen ten opzichte van andere partijen in het ggz-veld.

- Het programma richt zich specifiek op de curatieve geestelijke gezondheidszorg voor volwassenen. Dit is expliciet meegegeven in de opdrachtbrief van VWS. Hierbij geldt dat er ruimte mag zijn voor onderwerpen vanuit jeugd-, WMO of Wlz zorg wanneer deze bijdragen aan het ontlasten of doelmatiger inzetten van de curatieve volwassen ggz binnen de Zorgverzekeringswet (Zvw).
- Het programma richt zich specifiek op het verbeteren van de kwaliteit, betaalbaarheid en toegankelijkheid van de in-, door- en uitstroom van de curatieve ggz voor volwassenen.
- De doelgroep waarop dit programma zich richt bestaat uit mensen die zijn aangemeld voor, wachten op, gebruikmaken van of uitstromen uit de curatieve ggz voor volwassenen. Vraagstukken die primair betrekking hebben op de fase vóór aanmelding bij de curatieve volwassen ggz vallen buiten de scope van dit programma en kunnen, waar passend, aansluiten bij andere ZonMw-programma's, zoals preventie, digitale zorg of huisartsgeneeskunde.
- De maatschappelijke opgave om te komen tot passende zorg is heel groot. We sluiten met dit programma daarom op dit thema aan. Hierbij wordt afgestemd met de invulling van passende zorg voor geestelijke gezondheid binnen het Kaderprogramma Passende Zorg. Anders dan bij het Kaderprogramma Passende Zorg valt medicamenteuze zorg wel in de scope van dit programma.
- Het programma zet zowel met kennisontwikkeling als kennisbenutting expliciet in op impact waarbij resultaten direct toepasbaar zijn voor beleid en praktijk.
- Binnen het programma is expliciet aandacht voor transdiagnostisch werken, contextgedreven onderzoek, digitale vernieuwing, genderverschillen en implementatie van interventies in de praktijk.
- Het perspectief van patiënten, cliënten en naasten wordt programmabreed verankerd.
- De inhoudelijke invulling van het programma en gesubsidieerde projecten sluiten aan bij de ggz-onderzoeksagenda.

2.7. Het ZonMw-programmaportfolio

ZonMw zet zich met meerdere programma's in voor de ggz.²² Vanuit het programma zal samengewerkt worden met gerelateerde ZonMw programma's. Ontwikkelingen op het gebied van (geestelijke) gezondheid worden hierdoor in samenhang uitgevoerd. Door de scope van ieder programma nauw met elkaar af te stemmen wordt eventuele overlap zoveel mogelijk voorkomen.

Zo werkt ZonMw met verschillende programma's aan het verbeteren van de kennisinfrastructuur binnen de ggz. Met het Actieprogramma Grip op Onbegrip worden regionaal georganiseerde structuren voor zorg en veiligheid ontwikkeld, er is een programma voor het financieren van een Academische Werkplaats Langdurige ggz, met het programma Kwaliteitsgelden ggz worden samenwerkende organisaties van cliënten en naasten, verenigingen van professionals, instellingen en andere in de ggz-geïnvolveerde partijen gefaciliteerd om te werken aan de kwaliteit van zorg en binnen het Kaderprogramma Passende Zorg wordt momenteel een verkenning uitgevoerd voor een landelijke infrastructuur voor passende ggz waarbij ook de cirkel van gepast gebruik voor zorgevaluatie in de ggz ingezet wordt. Met het programma Sterker door de ggz wordt aangesloten bij deze bestaande en nog te ontwikkelen kennisinfrastructuren in de ggz.

Met andere ZonMw programma's vindt waar relevant verdere inhoudelijke afstemming plaats over de thematiek van subsidierondes, opdrachten, communicatie en kennisbenutting bijvoorbeeld op onderwerpen als passende zorg, onbegrepen gedrag en preventie. Daarnaast worden in gezamenlijkheid inspanningen verricht op communicatie en kennisbenutting om de impact van projecten en de programma's te vergroten. Deze programma's zijn beschreven in [Bijlage D](#).

²² [Het-verhaal-van-ZonMw-over-een-mentaal-gezond-Nederland.pdf](#)

3. Impact, effecten en resultaten

3.1. Beoogde impact en hoofddoel programma

De beoogde impact van het programma 'Sterker door de ggz' is het versterken van de mentale gezondheid van Nederlanders door een verbeterde in-, door- en uitstroom van de curatieve volwassenen ggz.

Om aan deze impact bij te dragen, is het noodzakelijk om de kennisbasis rondom de kwaliteit, betaalbaarheid en toegankelijkheid van de curatieve volwassenen ggz te versterken en beschikbare kennis beter te benutten in praktijk, beleid en onderzoek. Hiermee sluit de beoogde impact van het programma aan bij de doelstellingen van het IZA en AZWA.

Het hoofddoel van het programma 'Sterker door de ggz' is om met kennisontwikkeling en kennisbenutting bij te dragen aan het verbeteren van de kwaliteit, betaalbaarheid en toegankelijkheid van de curatieve ggz voor volwassenen, zodat mensen die dat nodig hebben sneller passende zorg en/of ondersteuning ontvangen.

Om invulling te geven aan de programmering die nodig is voor dit doel is een Theory of Change opgesteld, die terug te vinden is in [bijlage E](#).

Binnen het programma wordt scherp voor ogen gehouden wat de beoogde impact van genomen acties en gefinancierde projecten is op de praktijk.²³ Voor elke programmalijn staat voorop dat wordt nagedacht over hoe kennis en ervaringen die binnen projecten worden opgedaan uiteindelijk hun weg kunnen vinden naar de praktijk. Ook voor onderzoeksprojecten wordt nadruk gelegd op projectresultaten die direct kunnen bijdragen aan beleid en toepassing in de ggz-praktijk. Het versterken van de kennisontwikkeling en kennisbenutting heeft als doel dat de (ontwikkelde) kennis en ervaring:

- Bijdraagt aan het informeren van en (indien mogelijk) direct toepasbaar is voor; de ontwikkeling of aanscherpen van richtlijnen, kwaliteitsstandaarden, zorgstandaarden, databanken voor erkende/effectieve interventies.
- Bijdraagt aan duidingen en adviezen aan het Zorginstituut en beleidsregels van de Nederlandse Zorgautoriteit en aan beter onderbouwde pakketbeslissingen of gerichtere zorginkoop bij zorgverzekeraars.
- Bijdraagt aan versneld gebruiken van evidence-informed interventies, innovaties en kennis in de dagelijkse praktijk.
- Bijdraagt aan het beter en doelmatiger inzetten van zorgpersoneel en financiële middelen.

Hierbij is ZonMw verantwoordelijk voor de kennisontwikkeling, verspreiden van kennis en het stimuleren van (de-) implementatie en opschaling (eventueel ook valorisatie), evenals het stimuleren van de benodigde infrastructuur. Het ggz-veld is verantwoordelijk voor het daadwerkelijk toepassen van kennis in de zorgpraktijk.

²³ [Kennisbenutting voor praktijk, beleid, onderwijs en onderzoek | ZonMw](#)

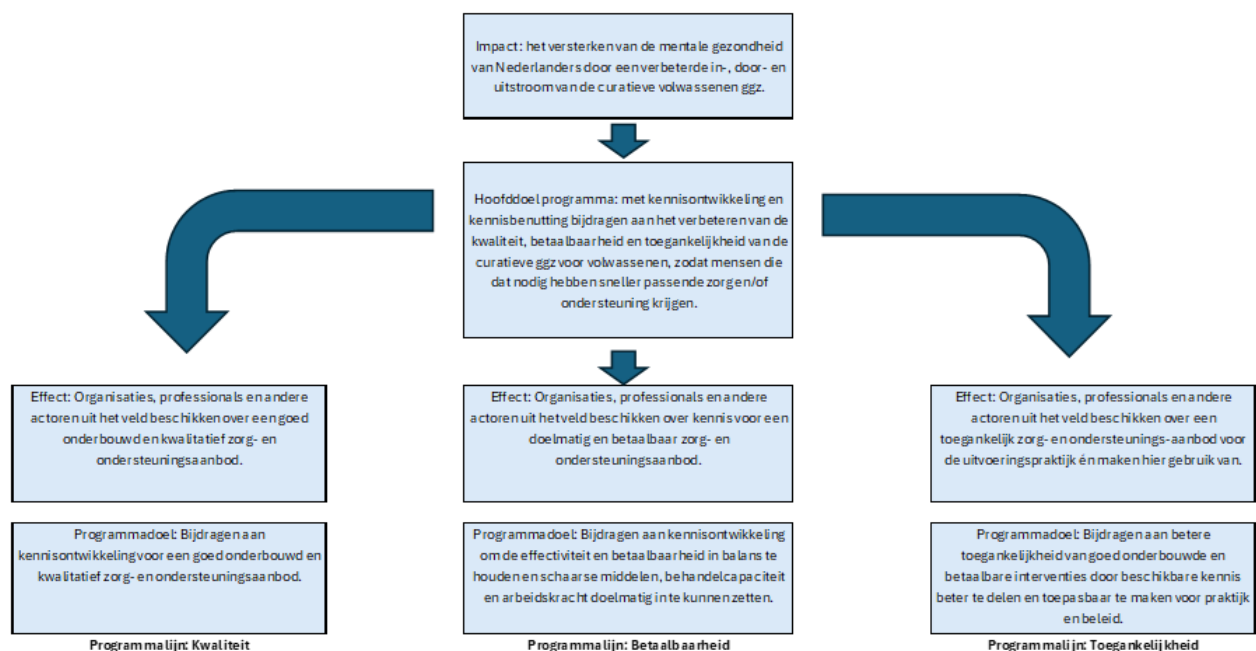
3.2. Beoogde effecten en programmadoelen

Om bij te dragen aan de beoogde impact en het hoofddoel zijn drie samenhangende programmalijnen uitgewerkt. Deze programmalijnen sluiten aan bij de analyse in hoofdstuk 2, geven gezamenlijk invulling aan de drie inhoudelijke thema's uit de opdrachtbrief van VWS. en vormen samen de basis voor de beoogde effecten van het programma. Per programmalijn wordt ingezet op kennisontwikkeling en/of kennisbenutting die bijdraagt aan verbetering van de in-, door- en uitstroom in de curatieve ggz voor volwassenen.

Het programma is opgebouwd uit drie programmalijnen:

- **Kwaliteit:** Kennisontwikkeling voor een goed onderbouwd kwalitatief zorg- en ondersteuningsaanbod.
- **Betaalbaarheid:** Kennisontwikkeling om de effectiviteit en betaalbaarheid in balans te houden en schaarse middelen en arbeidskrachten doelmatig in te kunnen zetten.
- **Toegankelijkheid:** Betere toegankelijkheid van goed onderbouwde en betaalbare interventies door beschikbare kennis beter te delen en toepasbaar te maken voor praktijk en beleid.

Daarmee worden verschillende effecten beoogd per lijn, zoals beschreven in de Theory of Change in figuur 1 hieronder (ingekorte versie, volledige figuur te vinden in [bijlage E](#)).

Figuur 1. Theory of Change voor programma 'Sterker door de ggz' (volledige figuur te vinden in [bijlage E](#)).

3.3. Programmalijnen en resultaten

Centrale uitgangspunten

Onderstaande centrale uitgangspunten vormen het vertrekpunt voor de inrichting en uitvoering van het programma. Ze geven richting aan de werkwijze binnen het gehele programma en gelden voor alle programmalijnen en de daaruit voortvloeiende activiteiten.

- De kennis die dit programma oplevert moet van belang zijn voor het ggz-veld. ZonMw heeft ten behoeve van de programmering een opdracht uitgezet om een ggz-brede onderzoeksagenda te ontwikkelen met prioritaire kennisonderwerpen 2027-2030. Het resultaat van de opdracht is een analyse van kennishiaten die zijn samengebracht en geconcretiseerd in de ggz-agenda. De inhoud van de ggz-agenda komt terug in iedere programmalijn. Gedurende de looptijd van het programma wordt op meerdere momenten afgestemd met het ggz-veld, bijvoorbeeld via bijeenkomsten of opdrachten, om op te halen wat prioritaire thema's zijn. ZonMw neemt hierin de rol van verbinder en facilitator.
- Het programma 'Sterker door de ggz' neemt een unieke plek in binnen de ZonMw-programmaportefeuille omdat het specifiek over geestelijke gezondheid gaat²⁴. Er zijn thema's binnen de geestelijke gezondheid die ook een plek hebben binnen andere ZonMw-programma's, zoals preventie, passende zorg, digitale zorg, kennisinfrastructuur en innovatie. Daarom wordt nauwe afstemming tussen de programma's onderling gezocht om overlap te voorkomen. Wanneer dit van toegevoegde waarde is, worden gecombineerde subsidierondes en opdrachten uitgezet.
- Binnen het programma 'Sterker door de ggz' stimuleert ZonMw de verdere verankering en samenwerking met cliënten en naasten in de programmering en bij de uitvoering van projecten. In de ggz is toenemende aandacht voor (professionalisering van) participatie in zorg en onderzoek door cliënten en hun naasten. Veel instellingen voor psychische zorg zien participatie als een waardevolle aanvulling op hun kerntaken. Ook in onderzoek is de stem van cliënten en naasten en hun organisaties onmisbaar als betrokken partner. Binnen het gehele programma, zowel organisatorisch als inhoudelijk, ligt daarom nadrukkelijk aandacht op het betrekken van ervaringsdeskundigheid en ervaringskennis. In paragraaf 4.2 en 5.2 wordt meer informatie gegeven over de concrete invulling.
- Binnen het programma is programmabreed aandacht voor de diversiteit van mensen die ggz zorg nodig hebben, waaronder sekse- en genderverschillen. Deze verschillen kunnen invloed hebben op het ontstaan en herkennen van psychische klachten, hulpzoekgedrag, diagnostiek, behandeling, behandeluitkomsten en herstel. ZonMw stimuleert daarom dat aanvragers waar relevant onderbouwen hoe zij hiermee rekening houden in onderzoek, implementatie en kennisbenutting. Hiermee sluit het programma aan bij de opdracht om aandacht te besteden aan verschillen tussen mannen en vrouwen binnen de geestelijke gezondheidszorg.
- Binnen het programma is programmabreed aandacht voor het onderwerp digitalisering en technologie. Zowel op het gebied van specifieke hybride en digitale zorg toepassingen als in zijn geheel als infrastructuur. Toepassing van digitalisering en technologie in de zorg neemt een vlucht. Dit wordt aangegrepen als een oplossing om zorg beter beschikbaar en betaalbaar te maken. De

²⁴ [Eindevaluatie-Onderzoeksprogramma-ggz.pdf](#)

kwaliteit en betrouwbaarheid zijn van belang voor verantwoorde inzet in de praktijk. ZonMw stimuleert kennisontwikkeling en kennisbenutting op dit onderwerp binnen verschillende onderdelen van de programmering. Hiermee sluit het programma aan bij de opdracht van VWS om aandacht te besteden aan initiatieven die digitale vernieuwing aanjagen.

- ZonMw kent een standaardprocedure voor subsidierondes waarin het aanvraag- en beoordelingsproces staat beschreven. ZonMw is verplicht bij het inrichten van de subsidieoproepen rekening te houden met de geldende wet- en regelgeving rond algemene subsidiebepalingen, staatssteun, open access publiceren en principes van maatschappelijk verantwoord licentiëren. Meer informatie over de concrete invulling van deze bepalingen wordt per subsidieoproep beschreven.

Programmalijnen

De doelstelling van het programma richt zich op het verbeteren van de kwaliteit, betaalbaarheid en toegankelijkheid van de curatieve ggz voor volwassenen. Deze onderdelen hangen nauw met elkaar samen: goed onderbouwde zorg moet ook doelmatig georganiseerd en toegankelijk zijn voor mensen die deze zorg nodig hebben. Daarom is goede afstemming tussen de programmalijnen en projecten een belangrijk punt van aandacht.

Programmalijn 1: Kwaliteit

Programmalijn 1 draagt bij aan kennisontwikkeling voor een goed onderbouwd kwalitatief zorg- en ondersteuningsaanbod dat de in-, door- en uitstroom in de curatieve ggz voor volwassenen verbetert.

Goede kwaliteit van zorg vraagt om kennis over wat werkt, voor wie, wanneer en onder welke omstandigheden. In de curatieve ggz bestaan nog kennishiaten over effectieve behandelingen, passende behandelstrategieën en andere interventies die kunnen bijdragen aan betere zorg en ondersteuning. In deze programmalijn wordt daarom nieuwe kennis ontwikkeld over geprioriteerde kennishiaten die relevant zijn voor het versterken van de kwaliteit van de curatieve ggz voor volwassenen. De kennis uit deze programmalijn moet bruikbaar zijn voor richtlijnen, beleid, zorgorganisatie, interventies en de dagelijkse praktijk. Zo draagt deze programmalijn bij aan een beter onderbouwd zorg- en ondersteuningsaanbod en aan verbetering van de in-, door- en uitstroom in de curatieve ggz voor volwassenen.

2 Subsidierondes: kennis voor kwaliteit in de ggz

Binnen deze programmalijn, gericht op kennisontwikkeling, worden twee subsidierondes uitgevoerd, één in 2028 en één in 2031. Deze subsidieoproepen bieden ruimte aan een aantal langlopende projecten van maximaal 7 jaar. Met deze projecten wordt inzicht gegeven in de effecten van behandelen of andere interventies, waarbij een langer perspectief aangehouden kan worden. Centraal staat de vraag: wat werkt voor wie, en wanneer. De projecten moeten aansluiten op de eerdergenoemde Onderzoeksagenda ggz (2027-2030). Daarbij gaat het om onderwerpen die zich niet expliciet op één aandoening richten, maar transdiagnostisch van aard zijn, complexe hulpvragen (zoals comorbiditeit en/of multiproblematiek) in ogenschouw nemen en bredere vragen binnen de ggz (contextgedreven) kunnen adresseren. Buiten de scope van deze programmalijn valt de (door)ontwikkeling van interventies.

Resultaat: onderzoekers, praktijkorganisaties en ervaringsdeskundigen voeren gericht onderzoek uit naar geprioriteerde kennishiaten. Dit levert nieuwe kennis op die producten, processen, diensten of interventies wetenschappelijk kan onderbouwen en daarmee kan bijdragen aan verbetering van de in-, door- en uitstroom in de curatieve ggz voor volwassenen. De resultaten kunnen daarnaast richtlijnen, beleid en praktijk informeren.

Beleidsprioriteiten

Naast de twee geplande subsidierondes wordt er ook budget gereserveerd voor beleidsprioriteiten die tijdens de looptijd van de programmering kunnen ontstaan. De invulling van dit budget vindt gedurende de looptijd van het programma plaats in samenspraak met de opdrachtgever. Hiermee kan op korte termijn kennis worden ontwikkeld over relevante en actuele beleidsthema's.

“Financieer langlopend onderzoek (bijv. tenminste 3-5 jaar).” - Tim van de Grift, Impact Leader voorkomen van erger

Quote uit signalement Voorkomen van erger²⁵

Programmalijn 2: Betaalbaarheid

Het doel van programmalijn 2 is bijdragen aan kennisontwikkeling om de effectiviteit en betaalbaarheid in balans te houden in de curatieve ggz voor volwassenen.

De curatieve ggz staat voor de opgave om passende zorg te blijven bieden binnen beschikbare middelen, behandelcapaciteit en arbeidskracht. Kennis over hoe beschikbare middelen, professionals en behandelcapaciteit zo kunnen worden ingezet dat cliënten tijdig passende en effectieve zorg ontvangen is van belang. Betaalbaarheid gaat in deze programmalijn daarom niet alleen over kostenreductie, maar vooral over het organiseren van zorg en ondersteuning op een manier die effectief, doelmatig en houdbaar is.

In deze programmalijn wordt kennis ontwikkeld over de vraag of het zorg- en ondersteuningsaanbod met behoud of verbetering van kwaliteit doelmatiger kan worden ingericht, bijvoorbeeld door met dezelfde capaciteit meer cliënten passend te helpen of door schaarse middelen en arbeidskracht gericht in te zetten. Onderwerpen kunnen onder meer gaan over optimale behandelduur, behandelvorm en behandeldoelstelling, kosteneffectiviteit, taakdifferentiatie, inzet van groepsbehandeling, hybride of digitale zorg en passende alternatieven voor lichtere hulpvragen. De kennis uit deze programmalijn kan input bieden voor concrete aanbevelingen voor richtlijnen, infrastructuur, interventies, zorginkoop, pakketbeheer en beleid.

“Veelbelovende interventies zijn ontwikkeld, maar het ontbreekt vaak aan structurele evaluaties van kosteneffectiviteit en bekostigingsmodellen.” - Derek de Beurs, Impact Leader Zelfregie

Quote uit signalement Zelfregie²⁶

²⁵ [ZonMW-Signalement-TIM-VAN-DE-GRIFT.pdf](#)

²⁶ [ZonMW-Signalement-DEREK-DE-BEURS.pdf](#)

2 Subsidierondes: kennis voor betaalbaarheid in de ggz

Binnen deze programmalijn, gericht op kennisontwikkeling, worden 2 subsidierondes uitgevoerd voor middel langlopende projecten van maximaal 3 jaar: één ronde in jaar 2029 en één ronde in jaar 2032. De projecten moeten zich richten op het beantwoorden van kennisvragen over interventies die bij kunnen dragen aan effectiviteit en betaalbaarheid op het gebied van in-, door- en/of uitstroom in de curatieve ggz voor volwassenen. De projecten moeten aansluiten op de eerdergenoemde Onderzoeksagenda ggz (2027-2030).

Resultaat: onderzoekers, praktijkorganisaties en ervaringsdeskundigen voeren projecten uit die nieuwe kennis opleveren over de effectiviteit en betaalbaarheid van de (organisatie van) zorg en ondersteuning op het gebied van in-, door- en uitstroom in de curatieve ggz voor volwassenen. Hieronder vallen ook expliciet onderwerpen op het grensvlak van financieringsmodaliteiten, zoals Jeugdwet, Wmo of Wlz, wanneer deze kunnen bijdragen aan het ontlasten of doelmatiger inzetten van de curatieve ggz.

Programmalijn 3: Toegankelijkheid

Het doel van programmalijn 3 is het beter toepassen en benutten van reeds bestaande en binnen dit programma ontwikkelde kennis (vanuit programmalijn 1 en 2), om zo bij te dragen aan de toegankelijkheid van goed onderbouwde, kwalitatieve en betaalde interventies die de in-, door- en uitstroom van de curatieve ggz voor volwassenen verbeteren.

Programmalijn 3 gaat om de toegankelijkheid van de zorg en richt zich op de vraag hoe beschikbare kennis beter kan worden gedeeld, toepasbaar gemaakt en benut, zodat het zorg- en ondersteuningsaanbod beter aansluit bij de vraag. Het gaat hierbij om het toegankelijk maken van beschikbare kennis over goede en betaalbare zorg voor cliënten, naasten, zorgprofessionals, zorgorganisaties, beleid en praktijk.

Binnen deze programmalijn, gericht op kennisbenutting, richten projecten zich op betere doorgeleiding van beschikbare kennis naar de praktijk om de in-, door- en uitstroom van de curatieve volwassenen-ggz te verbeteren. Er wordt onderscheid gemaakt tussen programma-activiteiten die bijdragen aan het beter toepasbaar maken van bestaande kennis voor de praktijk en activiteiten die bijdragen aan het beter verbinden en verspreiden van opgedane kennis.

Sublijn 3A: Bestaande kennis beter toepasbaar maken voor de praktijk

4 Subsidierondes: van kennis naar ggz-praktijk

Binnen deze programmasublijn, gericht op kennisbenutting, worden 4 subsidierondes uitgevoerd voor middel langlopende projecten van maximaal 3 jaar. Deze subsidierondes worden uitgevoerd gedurende de looptijd van het programma: twee in 2027, één in 2030 en één in 2033. De projecten richten zich op het beter toepasbaar maken van bestaande kennis in de praktijk.

Binnen dit onderdeel van de programmering wordt expliciet samenwerking gezocht met andere subsidieprogramma's. Door doelstellingen, middelen, expertise en netwerken te bundelen kunnen kennisvragen op het snijvlak van verschillende programma's in samenhang worden opgepakt. Daarmee wordt overlap voorkomen en wordt de toepasbaarheid van resultaten voor praktijk en beleid vergroot. De projecten en activiteiten moeten aansluiten op de eerdergenoemde Onderzoeksagenda ggz (2027- 2030).

Het resultaat van deze subsidieoproepen is dat onderzoekers, praktijkorganisaties en ervaringsdeskundigen projecten uitvoeren waarin bestaande interventies, werkwijzen of tools verder toepasbaar worden gemaakt voor de praktijk. Deze projecten dragen bij aan het verbeteren van de in-,

door- en/of uitstroom in de curatieve ggz voor volwassenen en toetsen daarbij onder meer op beschikbaarheid, bereikbaarheid en toepasbaarheid. De projecten zijn gericht op praktijkprofessionals, zodat de opbrengsten direct relevant zijn voor de dagelijkse praktijk.

De specifieke invulling en eventuele uitbreiding van deze rondes zullen gedurende de looptijd van het programma worden vormgegeven. Onderwerpen voor deze subsidierondes betreffen in elk geval:

- Genderdiversiteit in de ggz: deze ronde richt zich op het beter toepasbaar maken van kennis over gendergerelateerde verschillen in diagnostiek, behandeling en ondersteuning binnen de ggz.
- Versnellingsimpuls passende zorg in de ggz: deze ronde richt zich op het versnellen van de toepassing van bestaande kennis en interventies die bijdragen aan passende zorg binnen de curatieve volwassenen-ggz in samenwerking met het Kaderprogramma Passende Zorg
- Digitale/hybride zorg in de ggz: deze ronde richt zich op het toepassen en opschalen van kennis over digitale en hybride vormen van zorg die kunnen bijdragen aan passende en toegankelijke ggz.
- Open ronde: deze ronde biedt ruimte voor actuele kennisbenuttingsvragen uit het veld die aansluiten bij de doelen van het programma en bijdragen aan betere in-, door- en/of uitstroom.

“Ggz-instellingen zijn lang niet altijd in staat om e-health innovaties in te voeren en draaiend te houden.”

- Edwin van Dellen, Impact Leader Digitale Zorg

Quote uit Signalement Digitale Zorg²⁷

Sublijn 3B: Kennis beter verbinden en verspreiden

ZonMw voert verschillende kennisverspreidingsactiviteiten uit die gericht zijn op het benutten van de resultaten en opbrengsten van het programma. De activiteiten dragen bij aan een betere toegankelijkheid van goed onderbouwde en betaalbare interventies voor het verbeteren van de in-, door- en uitstroom van de curatieve ggz voor volwassenen. De overkoepelende activiteiten die vanuit deze programmalijn worden uitgevoerd, worden vanuit een implementatie-, innovatie- en opschalingsstrategie bepaald. Om de maatschappelijke impact van het programma Sterker door de ggz te maximaliseren zal een strategie bepaald worden waarbij deze activiteiten in programmalijn 3 voortvloeien uit de opgestelde Theory of Change. Veldpartijen uit de ggz worden hierbij nauw betrokken en er zal gebruik gemaakt worden van hun netwerk en expertise in het oppakken, implementeren of vertalen van de onderzoeksresultaten naar beleid en praktijk.

2 Subsidierondes: Impact Leaders

Binnen deze programmasublijn, gericht op kennisverbinding en kennisverspreiding, worden twee subsidierondes uitgevoerd voor het toekennen van individuele beurzen aan Early Career Scientists van maximaal 1 jaar. Eén ronde vindt halverwege de looptijd plaats en één ronde aan het einde van het programma. Deze Impact Leaders worden aangesteld om de verspreiding en verbinding van kennis te stimuleren vanuit projecten die gefinancierd zijn vanuit het programma 'Sterker door de ggz'. Resultaat: Early Career Scientists maken als Impact Leader een analyse van de opbrengsten van projecten vanuit alle programmalijnen op vooraf gespecificeerde onderwerpen. Vervolgens verbinden en verspreiden zij deze resultaten in het veld. De Impact Leaders gebruiken informatie uit alle programmalijnen en stimuleren daarmee de samenwerking en samenhang tussen de programmalijnen. De opbrengsten van de Impact Leader-analyses worden daarnaast gebruikt als input voor de tussentijdse en eindevaluatie van het programma.

²⁷ [ZonMW-Signalement-EDWIN-VAN-DELLEN.pdf](#)

Opdracht Toegankelijkheid en toepasbaarheid opbrengsten programmering

Uit de externe evaluatie van het onderzoeksprogramma ggz kwam als aanbeveling naar voren om meer gebruik te maken van het netwerk van stakeholders voor het verspreiden, implementeren en verder brengen en gebruiken van de resultaten uit gefinancierd onderzoek. Daarnaast werd aangeraden om periodiek meer inzicht te geven in resultaten. Naar aanleiding van deze aanbevelingen is besloten een opdracht uit te gaan zetten voor de toegankelijkheid en toepasbaarheid van opbrengsten voor programmering.

Het resultaat van deze opdracht zal zijn dat ZonMw inzicht krijgt in hoe het veld structureel gestimuleerd kan worden om met de opbrengsten uit de programmering aan de slag te gaan. Ook wordt verkend hoe periodiek en toegankelijk inzicht kan worden gegeven in projecten en resultaten. Hierbij worden ook de opbrengsten uit het eerdere Onderzoeksprogramma ggz meegenomen.

Bijeenkomsten

ZonMw organiseert jaarlijks één of meer ggz-bijeenkomsten waarbij relevante veldpartijen worden betrokken bij het programma en de resultaten daarvan. Daarnaast organiseert ZonMw gedurende de looptijd van het programma projectleidersbijeenkomsten. Tijdens deze bijeenkomsten wisselen projectleiders kennis uit over lopende projecten en projectresultaten, zodat kennis en ervaringen beter worden gevonden, gebruikt en gedeeld.

Publieksvriendelijke publicaties

Tijdens het programma publiceren en communiceren we op een toegankelijke manier over voorlopige en definitieve resultaten uit de projecten. Dit gebeurt bijvoorbeeld via nieuwsbrieven, LinkedIn-posts, interviews en thema specifieke publicaties.

Programma congres

ZonMw organiseert programma congres waarin kennis uit het programma breed wordt gedeeld en de geleerde lessen uit het programma worden gebundeld.

Eventuele verdere invulling van kennisverspreidingsactiviteiten wordt gedurende de uitvoering van het programma waar nodig en wenselijk verder vormgegeven.

3.4. (Eind)gebruikers, doelgroepen, stakeholders

Verschillende partijen hebben belang bij en doen mee aan dit programma. In deze paragraaf beschrijven we op hoofdlijnen welke doelgroepen, eindgebruikers en stakeholders voor het programma van belang zijn.

Binnen het programma onderscheiden we drie groepen:

Mensen om wie het gaat

De patiënten, cliënten en naasten die baat hebben bij de impact en resultaten van het programma zijn de einddoelgroep van het programma. Binnen dit programma gaat het om volwassenen met een psychische zorgvraag die zijn aangemeld voor, wachten op, gebruikmaken van of uitstromen uit de curatieve ggz, en om hun naasten.

Eindgebruikers

De eindgebruikers van het programma spelen een rol bij de beoogde effecten, omdat zij de resultaten van de projecten en activiteiten gebruiken in praktijk, beleid, richtlijnen, bekostiging of organisatie van zorg. Het gaat ondermeer om ggz-professionals, organisaties binnen de geestelijke gezondheidszorg en overheden. Daarnaast zijn intermediaire organisaties van belang, die kennis helpen vertalen, verspreiden en toepassen, zoals kennisinstellingen en expertisecentra, branche- en beroepsverenigingen, beleidsmakers, partijen betrokken bij richtlijnontwikkeling en bekostigingspartijen.

Subsidieaanvragers

Subsidieaanvragers zijn partijen die zelf subsidie kunnen aanvragen, zoals onderzoeksorganisaties, praktijkinstellingen, beleidsorganisaties, opleidingen en organisaties die de einddoelgroep vertegenwoordigen.

Stakeholders

Voor de uitvoering van het programma zien wij een breed scala aan stakeholders. Gedurende de programmalooptijd wordt per partij bekeken hoe deze in verschillende fasen wordt betrokken: van de ontwikkeling van het programma en het vaststellen van agenda of onderwerpen, via de uitvoering, tot de fase na afronding van het programma. De stakeholders zijn essentieel voor het ontwikkelen, implementeren en borgen van kennis en interventies binnen de curatieve ggz voor volwassenen. Het zijn partijen die een rol spelen in de verdere ontwikkeling van projectresultaten, of partijen die nodig zijn om bij te dragen aan de beoogde verandering en impact van het programma. Zie voor een uitgebreide stakeholderanalyse en de beschrijving van de specifieke organisaties bijlage C Stakeholderanalyse.

De verschillende (groepen van) stakeholders zijn:

- Branche- en beroepsverenigingen gericht op beroepsgroepen werkzaam in en rond de curatieve ggz voor volwassenen.
- Patiënten- en cliëntvertegenwoordiging of vereniging gericht op patiënten, cliënten en naasten van mensen die zijn aangemeld voor of in behandeling zijn binnen de curatieve ggz voor volwassenen.
- Kennisinstellingen of expertisecentra gericht op specifieke ggz-thematiek, zoals o.a. kwaliteitsverbetering, gezondheidsverschillen of verslaving.
- Praktijkinstellingen, zoals ggz-zorginstellingen en andere partijen die relevant zijn voor de in-, door- en uitstroom van de curatieve ggz voor volwassenen.
- Overheden en publieke partijen die betrokken zijn bij beleid rond de curatieve ggz voor volwassenen; zoals directie Mentale gezondheid en ggz, gemeenten, VNG, sociaal domein en GGD.
- Beleidsmakers, partijen betrokken bij richtlijnontwikkeling en bekostigingspartijen.
- Onderwijs- en onderzoeksinstellingen, zoals universiteiten en hogescholen.
- Bedrijven, zoals interventieontwikkelaars of aanbieders van (technologische) innovaties.
- Overige organisaties, zoals adviesbureaus en digizo.

3.5. Aannames en voorwaarden

Om met de beschreven programmalijnen de beoogde resultaten van het programma te behalen baseert ZonMw zich op een aantal aannames en voorwaarden. Een aanname betreft een perspectief of punten die als waarschijnlijk worden aangenomen. De voorwaarden gaan over omstandigheden waar ZonMw tot op zekere hoogte invloed op kan uitoefenen, maar die niet volledig binnen de controlesfeer van ZonMw liggen.

Aannames

- ZonMw neemt aan dat door in de kwaliteit, betaalbaarheid en toegankelijkheid van het zorg- en ondersteuningsaanbod te investeren de in-, door-, en uitstroom van de curatieve volwassenen ggz verbetert.
- ZonMw neemt als uitgangspunt dat de Onderzoeksagenda ggz (2027-2030) aansluit bij het ggz-veld en breed gedragen is. Deze agenda zal als leidraad fungeren voor prioritaire thema's bij de invulling van het programma. Door te focussen op prioritaire kennisgebieden uit de Onderzoeksagenda ggz (2027-2030) neemt ZonMw aan dat het meest impact gemaakt kan worden met de beschikbare middelen.
- ZonMw neemt aan dat het investeren in een kleiner aantal langlopende projecten met een hoger budget voor sommige kennisvragen meer resultaat oplevert dan met veel kortlopende projecten met minder budget.
- ZonMw neemt aan dat als er goed onderbouwd kwalitatief, betaalbaar en toegankelijk zorgaanbod wordt gerealiseerd, beleid en praktijk acties uitvoeren om hier in de praktijk gebruik van te maken.
- ZonMw neemt aan dat het zorg- en ondersteuningsaanbod beter aansluit bij de behoeften van de mensen om wie het gaat als cliënten en naasten betrokken worden bij de uitvoering van de programmering.

Voorwaarden

- ZonMw is een kleine schakel in de grote maatschappelijke opgave om de druk op de ggz te verlagen. Naast dit programma dienen ook acties door andere partijen genomen te worden om gezamenlijk te werken aan deze opgave.
- Patiënten/naasten en onderzoekers in het ggz veld zijn bereid om met elkaar samen te werken.
- Kwalitatief goed onderbouwde, betaalbare en toegankelijke interventies worden opgenomen in richtlijnen, ingekocht en toegepast door uitvoeringsorganisaties en gefinancierd door verzekeraars.
- ZonMw benut het netwerk van betrokken ggz-partijen bij het verspreiden van informatie om de meerwaarde van het programma te vergroten. ZonMw ondersteunt het creëren van impact in de praktijk door onderzoekers in contact te brengen en te verbinden met veldpartijen die een rol kunnen spelen in het oppakken, implementeren of vertalen van onderzoeksresultaten naar de praktijk.²⁸
- Het ggz veld is in beweging en zal daarom ook in de komende 10 jaar veranderen. Dit vereist een flexibiliteit binnen de programmering en mogelijkheid tot tussentijds bijsturen. Door in dialoog te blijven met het veld kan periodiek de koers herijkt worden. Daarnaast is het van belang om

²⁸ Zie aanbevelingen in de externe [Eindevaluatie-Onderzoeksprogramma-ggz.pdf](#)

periodiek te verkennen of alle belangrijke partijen in het ggz-veld (nog steeds) betrokken worden bij het programma.²⁹

Evidente voorwaarden

ZonMw vergroot de maatschappelijke en wetenschappelijke impact van zijn programmering door aan kennisontwikkeling en -benutting heldere voorwaarden te stellen. Hierdoor kan kennis beter ontwikkeld en gebruikt worden. Binnen de verschillende subsidieoproepen kunnen specifieke eisen staan over deze voorwaarden. Zie [bijlage F Voorwaarden voor impact](#), voor een uitgebreide toelichting. De evidente voorwaarden van ZonMw zijn:

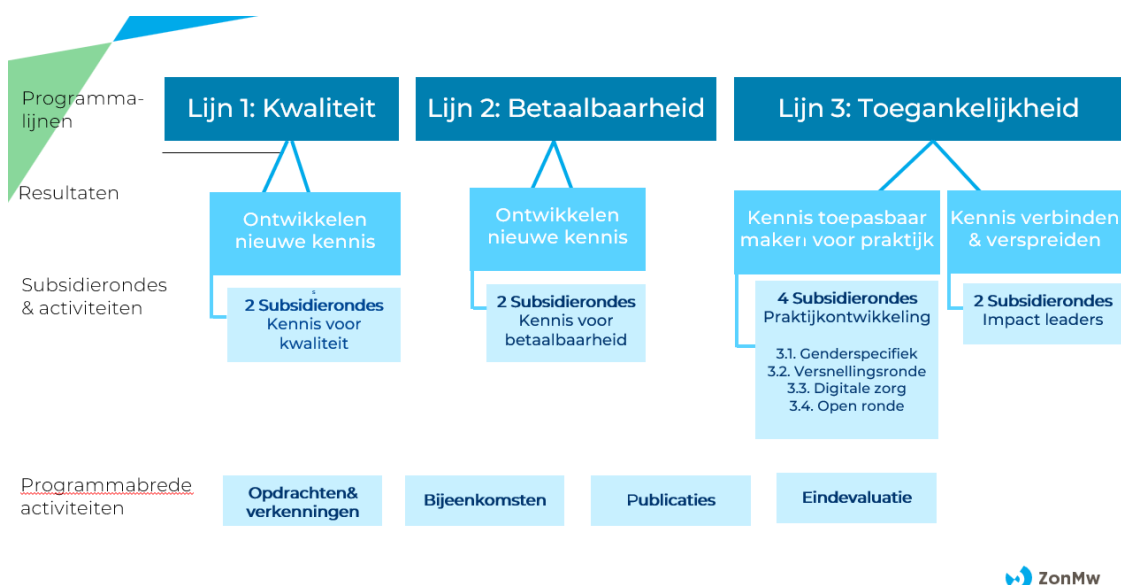
- Diversiteit; [Aandacht voor diversiteit en inclusie in onderzoek](#).
- Gelijkwaardige participatie; [Participatie en Citizen Science](#) en [Erkennen en Waarderen](#).
- Vindbare en herbruikbare kennis; [Alles over FAIR-datamanagement bij ZonMw & Open Access](#)
- Gebruikersgerichte kennisbenutting; [Kennisbenutting voor praktijk, beleid, onderwijs en onderzoek](#)
- Waar relevant: [Duurzame zorg](#) en [Proefdierwijs onderzoek](#).

²⁹ Zie aanbevelingen in de externe [Eindevaluatie-Onderzoeksprogramma-ggz.pdf](#)

4. Programmaopbouw en planning

4.1. Programmalijnen

In hoofdstuk 3 zijn de programmalijnen beschreven. Zie hieronder de schematische uitwerking van de activiteiten om de doelen te bereiken.

4.2. Programmabrede activiteiten: communicatie, implementatie en overig

Binnen het programma worden verschillende programmabrede activiteiten uitgevoerd die voor het gehele programma (inclusief alle lijnen) worden uitgevoerd.

Ervaringsdeskundigheid binnen de projecten

Aandacht voor participatie en ervaringsdeskundigheid is in het programma verankerd doordat er iemand met ervaringsdeskundig perspectief zitting neemt in de programmacommissie en er een cliënten-naastenpanel wordt opgesteld die alle aanvragen mede zal beoordelen (lees meer hierover in paragraaf 5.2). Maar ook op projectniveau is de inbreng van cliënten en naasten een belangrijke voorwaarde. Alle projecten dienen aan te tonen hoe zij aansluiten bij de behoeften van mensen met een psychische aandoening en hun omgeving, en op welke wijze zij bijdragen aan het versterken van de eigen regie van cliënten en hun omgeving. Daarbij moet de rol van cliëntvertegenwoordigers en ervaringsdeskundigen binnen elke samenwerking en onderzoeksvoorstel expliciet worden beschreven en financieel worden onderbouwd. Door deze structurele verankering van ervaringsdeskundigheid worden projecten inhoudelijk versterkt en sluiten resultaten beter aan bij de praktijk en de behoeften van cliënten en hun naasten. Waar nodig worden programma-brede activiteiten gedurende de looptijd verder vormgegeven en aangescherpt.

Opdrachten en verkenningen

Binnen het programma kunnen opdrachten en verkenningen uitgezet worden over specifieke thema's. Het resultaat van opdrachten en verkenningen is dat kennis over relevante en actuele beleidsthema's op korte termijn opgehaald en uiteengezet wordt. Een opdracht kan worden verstrekt wanneer resultaten bijvoorbeeld nodig zijn voor verdere vormgeving van beleid. De opdrachten en verkenningen kunnen onder elke programmalijn vallen. ZonMw geeft hiermee invulling aan haar signalerende rol.

Internationale samenwerking

Binnen het programma vindt, waar relevant, internationale afstemming en samenwerking plaats. Internationale afstemming vindt plaats door het over en weer delen van kennis zoals onderzoeks- en kennisagenda's, resultaten, nieuwe perspectieven, en oplossingsrichtingen. Door internationaal kennis met elkaar te delen kan een bijdrage geleverd worden aan Nederlandse uitdagingen. Bestaande internationale samenwerkingen met IAMHRF, Global Leadership Exchange en EP Brain Health zullen gecontinueerd worden.

Programmabrede communicatie- en implementatie activiteiten

ZonMw ondersteunt met dit programma (aankomende) professionals, cliënten- en naasten, onderzoekers, beleidsmakers, zorgorganisaties en opleidingen. Openheid en transparantie zijn heel belangrijk binnen ZonMw vandaar dat communicatie gebruikt wordt voor het zo breed mogelijk verspreiden van subsidiemogelijkheden. Daarnaast worden verschillende activiteiten georganiseerd om de resultaten van projecten en kennis te delen en toepassing in de praktijk te bevorderen. In de vorige hoofdstukken zijn de specifieke communicatie- en implementatieactiviteiten per programmalijn beschreven. In aanvulling daarop worden ook communicatie- en implementatieactiviteiten programmabreed georganiseerd of aan bijgedragen, waarbij aandacht is voor de verbindende en signalerende rol van ZonMw:

- Alle subsidieoproepen worden openbaar gedeeld in de Staatscourant, nieuwsbrieven en sociale kanalen.
- We zoeken actief de samenwerking op met partijen uit het ggz-veld en daarbuiten om te zorgen dat projectresultaten verder worden gebracht, onderwerpen worden belicht en interacties kunnen plaatsvinden.
- We stemmen af en werken samen met relevante ZonMw-programma's om te zorgen dat het programmaportfolio completerend is en we bundelen krachten als de opgave daarom vraagt, zoals het organiseren van een congres met overlappende doelgroepen.
- Tijdens het programma publiceren en communiceren we middels publieksvriendelijke publicaties op een toegankelijke manier over (voorlopige) resultaten of inzichten. Bijvoorbeeld via nieuwsbrieven, LinkedIn-posts, interviews en thema specifieke publicaties.
- Organiseren van workshops of masterclasses op specifieke thema's om kunde van projectleiders te versterken, kennis uit verschillende onderzoeken aan elkaar te verbinden of de impact van projectresultaten te stimuleren. Denk hierbij aan sessies over implementatie, betrekken van ervaringsdeskundigheid of borging.
- Bijdragen aan congressen van partners zoals (maar niet gelimiteerd tot) het Voorjaarscongres van NVvP, Mentale krachtpatser congres van de Nederlandse ggz, het NIP Jaarcongres of de week van de Mentale gezondheid van Missie Mentaal.

4.3. Programmaplaning en -opzet

Voor de uitvoering van het programma is er een programmaplaning op hoofdlijnen voor de komende 10 jaar. Deze is weergegeven in onderstaand schema (Tabel 1). In Tabel 2 staat een meer gedetailleerd schema voor de planning per kwartaal tussen 2026-2028.

	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Programmalijn 1: Kwaliteit											
Subsidieronde: kennis voor kwaliteit											
Beleidsprioriteiten											
Programmalijn 2: Betaalbaarheid											
Subsidieronde: Kosteneffectiviteit											
Programmalijn 3: Toegankelijkheid											
Subprogrammalijn 3A: Bestaande kennis beter toepasbaar maken voor de praktijk											
Subsidieronde: Praktijk ontwikkeling genderdiversiteit											
Subsidieronde: Versnellingsronde passende zorg ggz											
Subsidieronde: Hybride en digitale zorg											
Subsidieronde: Open ronde											
Subprogrammalijn 3B: Kennis beter verbinden en verspreiden											
2 subsidierondes: Impact leaders											
Opdracht: toegankelijkheid en toepasbaarheid opbrengsten											
Programma brede activiteiten											
Opdrachten en verkenningen											
Start- en eindcongres											
Ggz-bijeenkomsten											
Projectleiderbijeenkomsten											
Publieksvriendelijke publicaties											
Mid-term review											
Eindevaluatie											

Tabel 1. Programmaplaning per jaar voor de komende 10 jaar.

	Q3 '26	Q4 '26	Q1 '27	Q2 '27	Q3 '27	Q4 '27	Q1 '28	Q2 '28	Q3 '28	Q4 '28
Programmalijn 1: Kwaliteit										
Subsidieronde: kennis voor kwaliteit										
Beleidsprioriteiten										
Programmalijn 2: Betaalbaarheid										
Subsidieronde: Kosteneffectiviteit										
Programmalijn 3: Toegankelijkheid										
Subprogrammalijn 3A: Bestaande kennis beter toepasbaar maken voor de praktijk										
Subsidieronde: Praktijk ontwikkeling genderdiversiteit										
Subsidieronde: Versnellingsronde passende zorg ggz										
Subsidieronde: Hybride en digitale zorg										
Subsidieronde: Open ronde										
Subprogrammalijn 3B: Kennis beter verbinden en verspreiden										
2 subsidierondes: Impact leaders										
Opdracht: toegankelijkheid en toepasbaarheid opbrengsten										
Programma brede activiteiten										
Opdrachten en verkenningen										
Start- en eindcongres										
Ggz-bijeenkomsten										
Projectleiderbijeenkomsten										
Publieksvriendelijke publicaties										

Tabel 2. Programmaplaning per kwartaal voor 2026-2028.

De genoemde bedragen en tijdsplanning per programmalijn zijn het uitgangspunt voor de uitvoering van het programma. Indien nodig wordt tijdens de looptijd van het programma in afstemming met opdrachtgever, het ministerie van VWS, een verschuiving in middelen besproken om de programmadoelen te bereiken.

5. Governance

Dit hoofdstuk beschrijft de wijze waarop ZonMw het programma bestuurt en waarop zij verantwoording aflegt.

5.1. Opdrachtgever

De directie Mentale gezondheid en ggz van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) is de opdrachtgever van het programma 'Sterker door de ggz'. Het ministerie van VWS heeft in de opdrachtbrief ([bijlage A](#)) de inhoudelijke en financiële kaders gesteld voor het programma. Het ministerie van VWS is gedurende de uitvoering nauw betrokken bij het programma. Er vindt regulier overleg plaats tussen het ministerie van VWS en ZonMw. In dit overleg wordt de inhoudelijke en financiële voortgang van het programma besproken. Ook is het ministerie van VWS waarnemer in de programmacommissie en zo betrokken bij de vormgeving en uitvoering van de subsidierondes.

5.2. Samenwerkingspartners

Clënten- en naastenvertegenwoordiging

Binnen dit programma staat de actieve betrokkenheid van cliënten, naasten en ervaringsdeskundigen centraal. ZonMw bouwt hierbij voort op de ervaringen uit eerdere ggz-programma's, waarin het perspectief van cliënten en naasten een belangrijke bijdrage leverde aan onderzoek. De toenemende professionalisering van ervaringsdeskundigheid en ervaringskennis binnen de geestelijke gezondheidszorg laat zien dat cliënten- en naastenorganisaties onmisbaar zijn als volwaardige partners bij het vormgeven, uitvoeren en evalueren van onderzoek.

Op programmaniveau werkt ZonMw daarom nauw samen met cliëntenvertegenwoordigers en relevante organisaties. Een ervaringsdeskundige neemt zitting in de programmacommissie en er wordt gebruikgemaakt van een cliënten- en naastenpanel bij de beoordeling van subsidieaanvragen. Voor hun inzet ontvangen deelnemers een passende vergoeding. De verdere invulling van deze samenwerking wordt nader uitgewerkt, waarbij organisaties zoals MIND of de Patiëntenfederatie mogelijke partners zijn. Daarnaast wordt samengewerkt met de afdeling Participatie van ZonMw en is het perspectief van cliënten en naasten expliciet meegenomen bij de ontwikkeling van de ggz onderzoeksagenda.

"Ik merk dat het veel impact heeft wanneer het patiëntenperspectief een gelijkwaardig onderdeel uitmaakt bij wetenschappelijk onderzoek." - Jantine Roeleveld, Lid cliëntenreferentenpanel van MIND

Quote uit kennismagazine IMPACT³⁰

³⁰ Kennismagazine IMPACT – 10 jaar onderzoek in de ggz | ZonMw

Ggz veldpartijen

Een of twee keer per jaar zal er een *ggz-bijeenkomst* georganiseerd worden waarbij koepelorganisaties, die ggz-veldpartijen vertegenwoordigen³¹, samenkomen. Tijdens deze bijeenkomsten wordt de koers van het programma gedeeld en wordt input hierop vanuit deze partijen opgehaald.

Een selecte groep van de ggz veldpartijen, het ggz kwintet, stelde in opdracht van ZonMw de Onderzoeksagenda ggz (2027-2030) op bij aanvang van het programma ([bijlage B](#)). In de agenda worden prioritaire thema's binnen het ggz veld bepaald. Het opstellen van een agenda halverwege de looptijd van het programma voor de vormgeving van het tweede deel van het programma behoort tot een van de mogelijkheden.

5.3. Bestuur van het programma

5.3.1. ZonMw-bestuur

Het ZonMw-bestuur is het hoogste orgaan binnen ZonMw. Het draagt de bestuurlijke eindverantwoordelijkheid voor de uitvoering en coördinatie van het programma 'Sterker door de ggz'. Het ZonMw-bestuur legt periodiek verantwoording af aan de opdrachtgever.

5.3.2. Commissie

Voor dit programma stelt het ZonMw-bestuur een programmacommissie in. De programmacommissie bestaat uit een voorzitter en vicevoorzitter en heeft minimaal vijf leden.

De programmacommissie is, in opdracht en onder eindverantwoordelijkheid van ZonMw, verantwoordelijk voor de taken zoals benoemd in het Bestuursreglement ZonMw onder 4.2. De programmacommissie geeft sturing aan de strategische koers en positionering van het programma, waaronder verbeteringen in de uitvoering van het programma om de programmadoelstellingen te realiseren. De programmacommissie adviseert ZonMw over de nadere uitwerking van het programma, de inhoud van de subsidieoproepen, de selectie van subsidieaanvragen en de monitoring van de projectvoortgang.

De samenstelling van de programmacommissie waarborgt de inbreng vanuit praktijk, ervaringskennis, beleid, onderzoek en onderwijs. Met de samenstelling van de programmacommissie zal ZonMw vanzelfsprekend sturen op het includeren van expertise die nodig is voor inhoudelijke en contextuele beoordeling van subsidieaanvragen binnen de drie programmalijnen. Daarbij wordt in ieder geval expertise gezocht op het gebied van academische en praktijkgerichte kennis binnen het geestelijke gezondheidsdomein, ervaringsdeskundigheid, digitale en hybride zorg, financiering van zorg en pakketbeheer, richtlijnontwikkeling, implementatie en kennisbenutting, transdiagnostisch werken, sekse- en gendersensitieve zorg en evaluatieonderzoek. Daarnaast wordt het perspectief vanuit patiënten- en

³¹ Zie [bijlage C](#). Stakeholder analyse

naasten verankerd door ervaringsdeskundigheid op te nemen in de programmacommissie. Op deze manier draagt de samenstelling van de programmacommissie bij aan de beoogde effecten van het programma.

Wanneer relevant wordt de programmacommissie ingezet voor kleinere, aanpalende ZonMw programma's gericht op de ggz. In dat geval kan de programmacommissie (tijdelijk) aangevuld worden met expertise specifiek voor deze programma's.

Alle commissieleden participeren op persoonlijke titel, zonder last of ruggespraak en zijn bij de beoordeling van subsidieaanvragen gehouden aan de '[Code omgang met persoonlijke belangen](#)'.

Aan een programmacommissie kunnen door het ZonMw-bestuur adviseurs of waarnemers worden toegevoegd. Zij zijn geen lid van de commissie en hebben derhalve geen stemrecht. De vertegenwoordiger van Ministerie van VWS neemt als waarnemer deel aan de vergaderingen van de programmacommissie.

Ter ondersteuning van de programmacommissie kan gedurende de looptijd van het programma besloten worden om een tijdelijke werkgroep in te stellen met goedkeuring van de directeur. De werkgroep rapporteert aan de programmacommissie. Een werkgroep altijd een duidelijk afgebakende opdracht en taak.

Er wordt een cliënten- en naastenpanel ingezet om alle ingediende voorstellen binnen de subsidierondes te beoordelen.

"Een vervolgprogramma kan meer impact hebben op 'voorkomen van erger' als er naast de ervaringsdeskundigen een representatieve samenstelling is van de programmacommissie." - Tim van de Grift, Impact Leader voorkomen van erger

Quote uit Signalement Voorkomen van erger³²

5.3.3. ZonMw-Programmabureau

Het ZonMw programmabureau ondersteunt de programmacommissie bij de dagelijkse uitvoering van het programma. Het programmabureau bestaat uit een directeur programma's, een clusterhoofd, (senior) programmamanager(s), programmasecretaris(sen), implementatiespecialist, programmamedewerker, communicatiemedewerker(s) en clusterassistent.

Het programmabureau monitort het programma. Dit betreft zowel de voortgang van het programma als geheel, als de voortgang van de programmalijnen, projecten en overige programma-activiteiten. De voortgang betreft zowel de inhoud als de financiën. Mocht de monitoring daar aanleiding toe geven, worden de verdere subsidierondes of programma-activiteiten aangevuld of aangepast in overleg met de programmacommissie en het ministerie van VWS.

³² [ZonMW-Signalement-TIM-VAN-DE-GRIFT.pdf](#)

Over het verloop van het programma vindt afstemming plaats tussen het programmabureau en een vast contactpersoon van ministerie van VWS, opdrachtgever. Onderwerpen zijn de inhoudelijke en financiële voortgang van het programma, inclusief de planning, ontwikkelingen en resultaten. De vaste contactpersoon woont als waarnemer de vergaderingen bij van de programmacommissie.

5.4. Verantwoording programma

5.4.1. Rapportages aan opdrachtgever

ZonMw legt verantwoording af over de programma's aan het ministerie van VWS, opdrachtgever van het programma. Dit is conform de werkafspraken tussen VWS, NWO en ZonMw. Verslaglegging door ZonMw gebeurt als volgt:

- In het jaarplan beschrijft ZonMw op hoofdlijnen de voorgenomen activiteiten voor het opvolgende jaar.
- In de voortgangsrapportage beschrijft ZonMw op hoofdlijnen de ontwikkelingen gedurende de eerste vijf maanden van het kalenderjaar. De nadruk is op afwijkingen van voornemens, knelpunten en (voorgenomen) acties om deze op te lossen en belangrijke concrete gerealiseerde resultaten.
- In het jaarverslag beschrijft ZonMw op hoofdlijnen de uitgevoerde activiteiten en gerealiseerde resultaten van het afgelopen kalenderjaar.
- In de jaarrekening rapporteert ZonMw per programma over de realisatie ten opzichte van de begroting in het afgelopen jaar.

5.4.2. Evaluatie van het programma

ZonMw zorgt voor de evaluatie van het programma. Halverwege de programmaduur zal er een inventarisatie (mid-term review) plaatsvinden om bijsturing in tweede helft van het programma te onderbouwen. Aan het einde van de looptijd van het programma vindt een uitgebreide externe onafhankelijke evaluatie plaats waarin mogelijkheden tot vervolfinanciering bekeken worden. Deze bestaat ook uit een procesevaluatie.

In de evaluatie dient naast de wetenschappelijke impact nadrukkelijk aandacht te zijn voor indicatoren gericht op maatschappelijke impact. Bijvoorbeeld of er met projectresultaten is bijgedragen het informeren, ontwikkelen of aanscherpen van richtlijnen, kwaliteitsstandaarden, zorgstandaarden, pakketbeheer, zorginkoop en infrastructuur.

ZonMw overlegt met de directie Mentale gezondheid en ggz van het Ministerie van VWS, de opdrachtgever van het programma, over het kader (de Terms of Reference) van de evaluatie. Bovendien deelt ZonMw de resultaten van de evaluatie met VWS.

In de uitvoering van het programma wordt continu gereflecteerd en worden de opgedane lessen meegenomen in de verdere uitvoering. Gezien het een 10-jarig programma betreft, zal ZonMw tussentijds input ophalen vanuit het veld. Dit wordt gedaan door afstemming met veldpartijen en bijvoorbeeld door het

uitzetten van een externe opdracht voor het ophalen van prioritaire kennisonderwerpen. Hiermee kan de koers van het programma en subsidieprogrammering voor de resterende looptijd bijgestuurd worden en kan ingespeeld worden op actualiteit en voortschrijdend inzicht. Ook zal ZonMw voorzien in een tussentijdse kennissynthese per thema uit de opdrachtbrief: het vergroten van de door- en uitstroom van de curatieve ggz, het vergroten van passende zorg – waaronder expliciet het verlagen van de instroom en mogelijkheden voor taakdifferentiatie, en transdiagnostisch werken en contextgedreven onderzoek waarbij ruimte is voor onderzoek naar multi-problematiek/complex co-morbiditeit.

5.5. Begroting

De opdrachtgever, de directie Mentale gezondheid en ggz van het ministerie van VWS, heeft in de opdrachtbrief van 1-10-2026 aangegeven dat een budget van € 30 miljoen beschikbaar is voor de uitvoering van het programma 'Sterker door de ggz'. De looptijd van het programma is 2027-2036 (totale financiële looptijd). De middelen voor subsidierondes worden uitgezet in de periode 2027-2036 (jaren uitzetten subsidies).

De uitgaven (liquiditeiten) zijn door de directie Mentale gezondheid en ggz van het ministerie van VWS conform de opdrachtbrief beschikbaar voor de jaren 2027-2036 én voor programmabureaunkosten in 2026.

De begroting is gebaseerd op de inhoud van het programma zoals beschreven in de voorgaande hoofdstukken.

Het beschikbare budget is als volgt verdeeld over de programmaonderdelen:

Hoofdstuk	Programmaonderdelen	Budget (€)
H 4.1	Programmalijn 1 Kwaliteit	€ 11.000.000,-
H 4.1	Programmalijn 2 Betaalbaarheid	€ 6.000.000,-
H 4.1	Programmalijn 3 Toegankelijkheid	€ 7.450.000,-
H 4.2 H 5.4	Opdrachten en evaluatie	€ 450.000,-
	Uitvoeringskosten programma	
H 5.3	Programmabureau – voorbereidings- en uitvoeringskosten, personeel rondes, monitoring en verbindingsrol	€ 4.749.408,-
H 5.3	Bureaunkosten	€ 50.592,-
H 5.3	Commissiekosten	€ 300.000,-
	Totaal	€ 30.000.000,-

Tabel 3. Verdeling beschikbare budget over de programmaonderdelen

De personele uitvoeringskosten zijn berekend op basis van een uren-begroting en conform de vastgestelde integrale tarieven.

5.6. Financiële planning

De planning houdt rekening met de praktische uitvoerbaarheid van het programma, de belasting voor het veld en de programmacommissie, doorlooptijd van de procedures en de duur van de gehonoreerde projecten.

In onderstaande tabel (tabel 4) staat de uitgaveprognose en bevoorschotting directie Mentale gezondheid en ggz van het ministerie van VWS weergegeven.

Jaartal	Beschikbare liquiditeiten opdrachtgever	Uitgavenprognose ZonMw	Verschil
2026	€ 79,112.00	€ 79,112.00	€ 0
2027	€ 1,428,620.00	€ 1,428,620.00	€ 0
2028	€ 1,715,148.00	€ 1,715,148.00	€ 0
2029	€ 2,802,228.00	€ 2,802,228.00	€ 0
2030	€ 2,962,328.00	€ 2,962,328.00	€ 0
2031	€ 3,957,428.00	€ 3,957,428.00	€ 0
2032	€ 3,975,548.00	€ 3,975,548.00	€ 0
2033	€ 3,525,648.00	€ 3,525,648.00	€ 0
2034	€ 3,136,840.00	€ 3,136,840.00	€ 0
2035	€ 3,874,403.00	€ 3,874,403.00	€ 0
2036	€ 2,542,697.00	€ 2,542,697.00	€ 0
Totaal	€ 30.000.000,-	€ 30.000.000,-	

Tabel 4. Uitgaveprognose ZonMw en de bevoorschotting directie Mentale gezondheid en ggz van het ministerie van VWS per jaar

Een gedetailleerde begroting met verplichtingen, liquiditeiten en bevoorschotting is beschikbaar voor de opdrachtgever. Bij vertraging in de planning die van substantiële invloed is op de uitgavenprognose van ZonMw, zal in afstemming met de opdrachtgever een herziene begroting worden afgesproken.

6. Risico's en beheersmaatregelen

Elk programma kent risico's en afhankelijkheden voor het slagen van het programma. ZonMw identificeert op dit moment voor dit programma de volgende risico's:

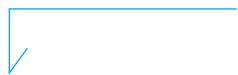
Nr.	Omschrijving	Beheersmaatregel
Planning en opzet programma		
1	Met ggz-veld is zo beweeglijk als de maatschappij. Dit maakt dat grote maatschappelijke issues van invloed zijn op wat de ggz nodig heeft. Een risico is dat de scope van het programma niet meer volledig aansluit bij wat er nodig is.	ZonMw onderhoudt goede banden met het ggz-veld en monitort regelmatig wat er speelt en waar (kennis)behoeftes liggen. De programmering wordt jaarlijks gemonitord (inhoudelijk en financieel) en zo nodig aangepast in afstemming met de opdrachtgever en het ggz-veld.
2	Er is een risico dat onderzoeksmiddelen niet worden uitgezet binnen de beoogde jaren (volgens liquiditeitsplanning)	In het programmavoorstel is een realistische en ruime planning opgenomen. Daarnaast wordt de programmering jaarlijks gemonitord (inhoudelijk en financieel) en zo nodig aangepast in afstemming met de opdrachtgever.
3	Door het mede inzetten op langdurige projecten is er kans op meer uitloop richting het einde van het programma en de projectdoelen daardoor niet behaald kunnen worden.	ZonMw monitort projecten regelmatig op de voortgang met bijvoorbeeld projectbezoeken en voortgangsverslagen. Daarnaast hebben projectleiders de plicht om melding te maken als er, om welke reden dan ook, wordt afgeweken van het projectplan dat is goedgekeurd. Verandering in de opzet, planning, begroting of organisatie kunnen gevolgen hebben voor uw subsidie. ZonMw heeft het recht om een project te stoppen als tijdens monitoring blijkt dat de doelstelling van het project niet gehaald wordt of kan halen. Bij het stoppen van een project wordt er een definitieve subsidievaststelling gedaan op basis van de werkelijk gemaakte kosten tot de stopdatum.
Aanvragers		
4	Niet iedereen die subsidie kan of wil aanvragen is hier even bedreven in. Zo kan er een verschil zijn tussen partijen die al jaren subsidie aanvragen en partijen voor wie het proces relatief nieuw is. Ook zijn er verschillen tussen startende en meer gevestigde onderzoekers.	ZonMw houdt bij iedere subsidieoproep voor ogen wie mogelijk zou kunnen aanvragen en is daarbij scherp op dit mogelijke risico. Met gerichte (netwerk)communicatie zorgen we dat betreffende partijen weten van de subsidieoproep en zorgen met extra informatiebijeenkomsten en een toegankelijk en proactief programmateam dat iedereen van voldoende informatie wordt voorzien. Ook zorgt ZonMw dat er in de programmacommissie aandacht is voor

	Een risico is dat degenen met minder ervaring subsidieaanvragen van mindere kwaliteit schrijven en daardoor geen subsidie toegekend krijgen, terwijl hun ideeën wel degelijk gelijkwaardig zijn aan degenen met meer ervaring.	representatie van partijen met minder ervaring op het gebied van indienen. Gedurende de looptijd van het programma is er aandacht voor startende onderzoekers, professionals en mensen in opleiding, met onder meer een workshop 'subsidieaanvraag schrijven' en door contact te onderhouden met organisaties die startende onderzoekers en – professionals representeren. Denk aan de 'young' organisaties van het ggz-kwintet.
Opdrachtgever		
5	Bij onze opdrachtgever kunnen politieke veranderingen plaatsvinden of beleidsprioriteiten veranderen waardoor de invulling van het programma niet meer volledig aansluit bij het beleid dat de opdrachtgever voert.	We houden nauw contact met onze opdrachtgever en het ggz-veld, belangrijke signalen over wat er speelt halen we op en brengen we over. ZonMw zet in programma in op signalerende rol.
Impact		
6	De beoogde impact wordt niet alleen vanuit de projecten gerealiseerd. Partijen binnen en buiten het ggz-veld spelen een belangrijke rol bij de realisatie van toepassing in beleid, kaders en werkwijzers. Denk aan verspreiding en implementatie, duurzaam domeinoverstijgend samenwerken en meer.	ZonMw onderhoudt nauwe banden met relevante stakeholders. Dat stelt ons in staat om netwerkcommunicatie in te zetten voor bijvoorbeeld implementatie-opgaven. En om samen op te trekken en elkaar te versterken waar kan. Daarnaast zetten we binnen het programma een opdracht uit voor toegankelijkheid en toepasbaarheid van de opbrengsten van de programmering. De uitkomsten daarvan worden gebruikt om de impact van het programma te vergroten. Ook werken we samen met andere ZonMw-programma's om de impact van projecten, waar kan, te versterken.
Veld		
7	Door de unieke positie die het onderzoeksprogramma in het ggz-veld inneemt, is de afhankelijkheid van de beschikbare subsidie groot. De kans is aanzienlijk dat het aantal afwijzingen hoog is en er onrust en onvrede in het veld ontstaat.	ZonMw blijft met zowel opdrachtgever als het ggz-veld in gesprek om verwachtingen realistisch te houden en de subsidieoproepen zo goed mogelijk bij de realiteit en wensen van het werkveld aan te laten sluiten. Daarnaast staat het programmateam in nauw contact met andere ZonMw-programma's en kan zo nodig relevante andere subsidieoproepen onder de aandacht brengen bij stakeholders.
8	Het ggz veld is heel groot en beslaat veel verschillende partijen. Dit brengt het risico dat (groepen van) partijen zich onvoldoende vertegenwoordigd	ZonMw zal gedurende de gehele programmaperiode goede banden onderhouden met het ggz-veld, bijvoorbeeld door de terugkerende consultatie middels ggz-bijeenkomsten met (vertegenwoordigers van) veldpartijen uit de ggz. Er wordt periodiek beoordeeld

	zien in de onderwerpen van het programma.	of de juiste partijen aangesloten zijn. Daarnaast zal een door het veld gedragen onderzoeksagenda opgesteld worden om te prioritaire onderwerpen voor programmering vast te stellen. Ook zal ZonMw zorgen voor een brede samenstelling aan expertise binnen de programmacommissie zodat verschillende groepen goed vertegenwoordigd worden.
--	---	---

Tabel 5. Risico's en beheersmaatregelen

Bijlagen

Bijlage A. Opdrachtbrief

> Retouradres Postbus 20350 2500 EJ Den Haag

ZonMw
T.a.v. het bestuur
Postbus 93245
2509 AE DEN HAAG

Datum 1-10-2025
Betreft Vervolg op het Onderzoeksprogramma ggz

Geacht bestuur van ZonMW,

Het onderzoeksprogramma ggz heeft veel nuttige kennis opgeleverd. In tien jaar tijd zijn er met verschillende subsidierondes meer dan 120 onderzoeken gestart. Zowel kortlopend, praktijkgericht onderzoek, als langdurige studies. Het programma is populair onder aanvragers en is inmiddels niet meer weg te denken uit de sector. Daarom ben ik blij dat we hieraan een vervolg kunnen geven.

De ggz staat onverminderd onder druk en het is nodig dat het volgende onderzoeksprogramma ggz (hierna: programma) een bijdrage levert om deze druk te verlichten. Ik vraag u daarom de volgende drie thema's als uitgangspunt te nemen voor het opstellen van het programma:

1. Het vergroten van de door- en uitstroom van de curatieve ggz.
2. Vergroten van passende zorg, waaronder expliciet het verlagen van de instroom en mogelijkheden voor taakdifferentiatie.
3. Transdiagnostisch werken en contextgedreven onderzoek. Hieronder kan onderzoek vallen dat niet (één) DSM als classificatiemethode gebruikt en focust op onderliggende symptomen. Daarnaast biedt het de ruimte aan onderzoek naar multi-problematiek / complexe co-morbiditeit.

Binnen deze thema's verzoek ik u ruimte te houden voor initiatieven die digitale vernieuwing aanjagen en het opschalen van effectieve interventies. Ook vraag ik ruimte te houden om onderzoek te doen naar gender-verschillen binnen de ggz. Net zoals het huidige programma hecht ik ten slotte grote waarde aan het verankeren van het patiënt- en naastenperspectief.

De scope van het programma is primair gericht op de curatieve volwassenen ggz, waarbij er ruimte mag zijn voor aanvragen van bijvoorbeeld jeugd-, WMO of Wlz zorg wanneer de stellingname is dat dit besparend werkt op de curatieve (Zvw) ggz. De verwachting is dat dit met name voor thema 2 "passende zorg" het geval zal zijn. De duur van het programma is 10 jaar. Voor het programma is € 30 miljoen gereserveerd. Door de recente taakstelling is het budget 40% lager dan het huidige programma.

De verantwoording van het programma is conform reguliere werkafspraken, inclusief gebruikelijke eisen met een verantwoordingscyclus en specifiek het jaarplan en jaarverslag. De operationele aansturing van het programma vindt

**Directoraat Generaal
Curatieve zorg**
Directie Curatieve Zorg
Team ggz

Bezoekadres
Parnassusplein 5
2511 VX Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon
LJ van der Weijden
M 06-11648714
LJ.vd.weijsen@minvws.nl

Kenmerk
1086765-4189720-CZ

**Directoraat Generaal
Curatieve zorg**
Directie Curatieve Zorg
Team ggz

Kenmerk
1086765-4189720-CZ

plaats op medewerkersniveau, circa eens in de 6 weken. Daarnaast zal ook periodiek overleg plaatsvinden waarin de financiële voortgang zal worden besproken. Ook zie ik in het vervolgprogramma graag een midterm review (MTR). Om in te kunnen spelen op voortschrijdend inzicht en maatschappelijke ontwikkelingen, wordt naar aanleiding van de uitkomsten van de MTR door VWS een inhoudelijk thema toegevoegd of versterkt binnen het programma (en binnen hierboven aangegeven middelen). Ten slotte, om optimaal te leren van het programma, vraag ik u om per thema een inhoudelijk overzicht van de bevindingen te presenteren over de onderzoeksresultaten. Dit zowel als terugkoppeling naar VWS ten behoeve van beleidsvorming, als voor de belanghebbenden binnen de sector.

Daarnaast vraag ik u raakvlakken met andere relevante subsidieprogramma's in beeld te brengen en de scope hierop te verfijnen. Bijvoorbeeld het Kaderprogramma Passende zorg, programma Passende Zorg in WLZ, het programma Kwaliteitsgelden ggz, het programma Suicidepreventie, Nationaal Plan Hoofdzaken, het onderzoeksprogramma Preventie van Kansspelverslaving, het programma Versnellers en het programma Goed Gebruik Geneesmiddelen. Daarnaast vraag ik u om in uw programmavoorstel rekening te houden met de Cirkel van Gepast Gebruik, het Maatschappelijk Agenderingskader van het Zorginstituut ten behoeve van het kunnen sturen op maatschappelijk impactvol onderzoek en de verschuiving naar gerichte rondes die wordt gemaakt in overleg met het Kaderprogramma en het programma Goed Gebruik Geneesmiddelen.

Ten slotte wil ik u vragen om de geleerde lessen van de lopende evaluatie van het huidige programma toe te passen op het nieuwe onderzoeksprogramma ggz.

Ik wil u uitnodigen om een programmavoorstel te schrijven, inclusief begroting en liquiditeitsprognose, met de bovenstaande inhoudelijke en procesmatige kaders. Uw contactpersoon voor dit programma is Brechtje-Sophie Jutte. Ik zie uw programmavoorstel dit najaar graag tegemoet.

Hoogachtend,
de minister van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport,
namens deze,
de directeur Curatieve Zorg,

drs. Birgitta E. Westgren

Bijlage B. de Onderzoeksagenda ggz (2027-2030)

D17BC1BC.pdf

ONDERZOEKSAGENDA GGZ

Juli 2026

Versie 1.0 - zonder opmaak

Uitgevoerd door:

de
Nederlandse
ggz

NIP
Nederlands Instituut
van Psychologen

NEDERLANDSE
VERENIGING VOOR
PSYCHIATRIE

v&vn

Met ondersteuning van:

BeBright

Vormgeving en opmaak:

Deze versie van de onderzoeksagenda bevat uitsluitend de inhoudelijke tekstuitwerking. De definitieve vormgeving, opmaak en visuele uitwerking worden in de zomer van 2026 afgerond. De inhoud van dit document wordt gebruikt ter input voor het onderzoeksprogramma ggz van ZonMw.

Financiering:

ZonMw

Bijlage C. Stakeholderanalyse

Stakeholder	Korte beschrijving <i>Wat doet de partij. Wat is de rol in de huidige situatie en wat is potentiële bijdrage aan vervolgprogramma?</i>	Type stakeholder t.o.v. vervolgprogramma Opggz (programmabreed) <i>Toeschouwer (weinig aandacht) - beïnvloeder (tevreden houden) - geïnteresseerde (informereren) - sleutelfiguur (samenwerken)</i>	Heeft de partij specifiek aandacht voor diversiteitsaspecten? <i>Sekse/ leeftijd/ etniciteit/ SES/ beperkingen</i>
Branchevereniging en beroepsvereniging			
Nederlandse ggz	De Nederlandse ggz is de branchevereniging voor de geestelijke gezondheidszorg en verslavingszorg.	Sleutelfiguur (maken nieuwe sector brede onderzoeksagenda)	
Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie (NVvP)	De Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie (NVvP) is de wetenschappelijke vereniging voor en door psychiaters. Ruim 4.000 psychiaters (in opleiding) zijn lid van de vereniging.	Sleutelfiguur (maken nieuwe sector brede onderzoeksagenda)	
InEen	InEen organiseert de eerstelijnszorg. Het is de branchevereniging van regionale huisartsenorganisaties, huisartsenspoedposten, gezondheidscentra en regionale ondersteuningsstructuren (ROS'en).	Sleutelfiguur	
Nederlands Huisartsen Genootschap (NHG)	De wetenschappelijke vereniging voor en door huisartsen. NHG vertaalt de laatste huisartsgeneeskundige inzichten naar de praktijk, bijvoorbeeld via richtlijnen	Sleutelfiguur	
Landelijke Vereniging van vrijgevestigde Psychologen en Psychotherapeuten (LVVP)	LVVP staat voor landelijke vereniging van vrijgevestigde psychologen & psychotherapeuten. De LVVP is actief in de lobby en belangenbehartiging voor de vrijgevestigde ggz-professional en biedt advies, ondersteuning en training aan leden.	Sleutelfiguur	
Landelijk Huisartsen Vereniging (LHV)	LHV behartigt de belangen van hun leden (huisartsen en huisartsen in opleiding)	Sleutelfiguur	
Platform MEERGGZ	MEERGGZ is een belangenvereniging voor ambulante ggz-instellingen voor volwassenen en Kind & Jeugd.	Sleutelfiguur	
Beroepsvereniging Verzorgenden en Verpleegkundigen (V&VN)	V&VN (Verpleegkundigen en Verzorgenden Nederland) is met meer dan 100.000 leden de grootste beroepsvereniging van Nederland.	Sleutelfiguur	

	V&VN is er voor verpleegkundigen, verzorgenden en verpleegkundig specialisten.		
Sociaal Werk Nederland	Brancheorganisatie voor sociaal werk in Nederland. Ruim 500 sociaalwerkorganisaties als lid, vertegenwoordigen daarmee ruim 80 procent van de branche.	Geïnteresseerde	
Valente	Valente is de landelijke branchevereniging voor organisaties die hulp en begeleiding bieden aan kwetsbare mensen in onze samenleving, zoals dakloze mensen, mensen die te maken hebben met huiselijk geweld en cliënten in begeleid en beschermd wonen.	Sleutelfiguur	
ActiZ	Branchevereniging zorgorganisaties kwetsbare ouderen en chronisch zieken	Geïnteresseerde	
LV POH ggz	Branchevereniging POH-ggz	Sleutelfiguur	
Vaktherapie Nederland (FVB)	Vaktherapeuten en klinisch psychiaters	Sleutelfiguur	
VVGN Vereniging voor verslavingsgeneeskunde Nederland	Vereniging voor kwalitatief hoogstaande verslavingsgeneeskunde. Onze leden doen als verslavingsarts KNMG mee aan kwaliteitsevaluatie, nascholingsactiviteiten en het verenigingsleven.	Geïnteresseerde	
Verenging Gehandicaptenzorg Nederland (VGN)	Branchevereniging	Geïnteresseerde	
WPSW	Beroepsvereniging voor professionals in sociaal werk	Geïnteresseerde	
Zelfstandige klinieken Nederland	Branchevereniging van klinieken	Geïnteresseerde	
Nederlands Instituut voor Psychologen (NIP)	Het Nederlands Instituut van Psychologen, het NIP, is met 17.000 leden al meer dan 85 jaar de grootste beroepsvereniging van psychologen in Nederland. We zetten ons in voor de psycholoog als professional én voor de psychologie als vak.	Sleutelfiguur (maken nieuwe sector brede onderzoeksagenda)	
Patiënt en clientvertegenwoordiging of vereniging			
MIND	MIND is een onafhankelijk maatschappelijke organisatie die psychische gezondheid in Nederland wilt bevorderen en iedereen die hiermee te maken heeft wilt ondersteunen. Er wordt gestreefd naar een betere behandeling en ondersteuning en voor meer begrip en respect voor psychische gezondheid in de samenleving.	Sleutelfiguur (maken nieuwe sector brede onderzoeksagenda)	Ja

Ypsilon	Ypsilon steunt, adviseert, informeert en vertegenwoordigt familieleden en naasten van mensen met een (ernstige) psychische kwetsbaarheid.	Toeschouwer	
INVOLV	Voormalig PGO Support. Zij zetten zich in voor het prioriteren van patiënten participatie in zorg, welzijn en onderzoek. Dit gebeurt in samenspraak met patiëntenorganisaties, zorgaanbieders, onderzoekers en andere partijen in zorg en welzijn.		
SLICKS	Belangenbehartiging van kansspelers, vanuit ervaringsdeskundigen. Huidig betrokken bij Preventie van Kansspel, wellicht eerder aanliggend dan specifiek voor GGZ.	Toeschouwer	
Het Zwarte Gat	Landelijk netwerk ex-cliënten- en familieraden uit de verslavingszorg. Kernlid van MIND. Leden zijn afkomstig van o.a. cliëntenraden van Brijder, Jellinek, GGD Amsterdam. Kunnen worden meegenomen in het nieuwe programma gezien de link met verslaving/middelengebruik en de GGZ.	Toeschouwer	
Patiëntenfederatie	Belangenbehartiging van mensen met gezondheidsklachten, vertegenwoordigt patiëntenperspectief in de discussie rondom zorg en ondersteuning. Echter bij nader inzien niet specifiek betrokken bij GGZ.	Toeschouwer	
Kennisinstelling			
Pharos	Landelijk expertisecentrum voor het terugdringen van gezondheidsverschillen, d.m.v. verzamelen, verrijken en delen van wetenschappelijke-, praktijk- en ervaringskennis.	Geïnteresseerde	Ja, focussen op het principe van equity: verschillende behandeling om zo mensen dezelfde kansen te bieden. O.a. mensen met lage opleiding, laaggeletterden, of een andere culturele achtergrond.
Akwa-ggz	Akwa ggz staat voor alliantie kwaliteit in de geestelijke gezondheidszorg en ondersteunt als onafhankelijke organisatie bij kwaliteitsverbetering.	Geïnteresseerde	Niet specifiek, maar een thema binnen de zorgstandaarden o.a. diversiteit en de alliantie is incl. MIND.
Nivel	Onderzoeksinstituut gericht op eerste en tweedelijnszorg. Bekijkt gehele breedte van de	Geïnteresseerde	Ja, ze zetten zich in voor een inclusieve samenleving en

	zorg, waardoor het de mogelijkheid kan geven om meerdere deelgebieden kan combineren en verbinden, wat bijvoorbeeld in-, door- en uitstroom kan bevorderen van de GGZ.		hebben om dit te realiseren een expertisecentrum 'sociale kwetsbaarheid en inclusie in onderzoek' (o.a. focus op betrekken kwetsbare groepen binnen onderzoek)
Trimbos	Het Trimbos-instituut is een onafhankelijk, wetenschappelijk kennisinstituut voor mentale gezondheid, alcohol, tabak en drugs. Zij zetten zich in voor het onderzoek zelf en het verspreiden en implementeren van de daaruit voortvloeiende kennis.	Geïnteresseerde	Ja, voornamelijk doen ze onderzoek naar mentale gezondheid bij verschillende culturele groepen, LHBTQIA+-personen, mensen met een migratieachtergrond en andere kwetsbare doelgroepen. Ze ontwikkelen ook richtlijnen en interventies die rekening houden met deze diversiteitsaspecten.
Vilans	Landelijk kenniscentrum voor langdurige zorg. Ontwikkelt, bundelt en verspreidt kennis om de zorg beter, veiliger en doelmatiger te maken, en ondersteunt zorgorganisaties bij innovatie en samenwerking.		Niet specifiek
Jellinek/Arkin	Jellinek is een organisatie voor verslavingszorg die preventie, begeleiding en behandeling biedt bij middelengebruik en gedragsverslavingen. Maakt deel uit van Arkin en valt daarmee binnen de specialistische ggz, vooral wanneer verslaving samengaat met psychische problemen.	Geïnteresseerde	Gedeeltelijk, bijv. bij preventie wordt rekening gehouden met kwetsbare groepen
Stichting TOPggz	TOPGGz staat voor Topklinische Geestelijke Gezondheidszorg en is een keurmerk dat hoogspecialistische patiëntenzorg in de geestelijke gezondheidszorg certificeert. Het doel van TOPGGz is om de kwaliteit van de geestelijke gezondheidszorg te verbeteren door de ontwikkeling van nieuwe behandelmethoden en wetenschappelijk onderzoek te stimuleren.		
Verslavingskunde Nederland	Expertisecentrum		
Praktijkinstellingen ggz-instellingen	Potentiele indieners	Ze kunnen subsidie aanvragen.	
Praktijkinstellingen			

ggz-instellingen	Potentiele indieners	Ze kunnen subsidie aanvragen.	
Overheid en Beleidsmakers			
VWS	Opdrachtgever van Onderzoeksprogramma ggz. Vanuit directie Curatieve Zorg zit er een waarnemer in de programmacommissie.	Sleutelfiguur: invloed is zeer hoog en belang is zeer hoog	
Gemeenten		Toeschouwer: binnen het Opggz klein belang en weinig invloed. Echter kan de uitkomst van opggz wel veel invloed hebben op gemeenten	
Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)	Belangenorganisatie en kennisplatform van gemeenten in Nederland. Doel is om lokale overheden te versterken, zodat gemeente hun inwoners optimaal kan bedienen.	Toeschouwer: binnen het Opggz klein belang en weinig invloed. Echter kan de uitkomst van opggz wel veel invloed hebben op gemeenten	
TNO	De Nederlandse Organisatie voor toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek (TNO) is een onafhankelijke onderzoeksorganisatie. De missie van TNO is mensen en kennis verbinden om innovaties te creëren die de concurrentiekracht van bedrijven en het welzijn van de samenleving duurzaam versterken. TNO werkt samen met partners en richt zich op negen maatschappelijke domeinen.	Toeschouwer	
RIVM	Het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu zet zich in voor een gezonde bevolking en een duurzame, veilige en gezonde leefomgeving voor huidige en toekomstige generaties.	Toeschouwer	
GGD		Toeschouwer/geïnteresseerde	
Onderwijs en onderzoeksinstellingen			
Nederlandse Federatie van Nederlandse Universitaire Medisch Centra (NFU en UMC's)	De Nederlandse Federatie van Universitair Medische Centra (NFU) vertegenwoordigt de zeven samenwerkende universiteits medische centra in Nederland.	Geïnteresseerde (op bepaalde onderwerpen een sleutelfiguur)	
Universiteiten	Onderwijsinstelling voor hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek	Geïnteresseerde	

Lectoraten	Een lectoraat doet praktijkgericht onderzoek op wetenschappelijke basis ter verbetering van de kwaliteit van het onderwijs. Een lectoraat bestaat uit een lector en een kenniskring, waarin docenten en externe experts samenwerken. Elk lectoraat staat onder leiding van een lector, die expert is in een bepaald vakgebied. De lector zet zijn of haar kennis en ervaring in voor onderzoek en innovatie binnen het onderwijs en de beroepspraktijk.	Geïnteresseerde (op bepaalde onderwerpen een sleutelfiguur)	
HBO	Hoger beroepsonderwijs. 36 in NL	Geïnteresseerde	
Practoraten	Een practoraat is een expertiseplatform binnen een mbo-instelling waar praktijkgericht onderzoek wordt uitgevoerd. Het doel is om kennis en innovatie te verspreiden en het onderwijs te verbeteren, met een goede aansluiting op de arbeidsmarkt. Een practoraat bestaat uit een practor en docent-onderzoekers die samenwerken aan onderzoek naar wat werkt in het onderwijs.	Geïnteresseerde (op bepaalde onderwerpen een sleutelfiguur)	
MBO	Middelbaar beroepsonderwijs, ongeveer 700 in NL	Geïnteresseerde	
Bekostiging			
Zorginstituut Nederland (ZIN)	Het Zorginstituut Nederland (ZIN) is een Nederlands zelfstandig bestuursorgaan dat erop toeziet dat Nederlandse burgers verzekerd zijn en blijven volgens de zorgverzekeringswet en de wet langdurige zorg. Het instituut werkt er namens de overheid aan dat iedereen in Nederland toegang heeft en blijft houden tot passende, goede zorg.	Sleutelfiguur	
Nederlandse Zorgautoriteit (Nza)	De Nederlandse Zorgautoriteit (Nza) is een zelfstandig bestuursorgaan dat toezicht houdt op de zorgaanbieders en zorgverzekeraars in Nederland. De Nza heeft als doel om toegankelijke, betaalbare en goede gezondheidszorg voor iedereen te bevorderen. Ze stellen regels op voor zorgaanbieders en	Geïnteresseerde	

	verzekeraars en houden toezicht op de naleving hiervan.		
Zorgverzekeraars Nederland (ZN)	Zorgverzekeraars Nederland is de brancheorganisatie voor alle zorgverzekeraars. Zij verbinden zorgverzekeraars en proberen de balans te vinden tussen de verschillende belangen in de zorg.	Geïnteresseerde	
Zorgverzekeraars	Losse zorgverzekeraars zijn organisaties die financiële bescherming bieden tegen medische kosten en deze vergoeden.	Toeschouwer	
Overige partijen			
Digizo	Digizo.nu is een initiatief van het IZA-akkoord om zorgsector en zorgprocessen te helpen met het toepassen van digitale en hybride processen.	Geïnteresseerde	
NVZH	Nederlandse vereniging voor zelfregie en Herstel	Toeschouwer (voor specifieke subsidieoproepen naar geïnteresseerde)	
Internationale partijen			
CSA Brain Health	The Coordination and Support Action (CSA) BrainHealth bereidt een Europees Partnerschap voor Brain Health voor om onderzoek en innovatie op dit gebied te structureren. Het uiteindelijke doel is het behoud en de bevordering van hersengezondheid in de samenleving en het verbeteren van het welzijn van mensen met neurologische en psychische aandoeningen in Europa en wereldwijd.	Toeschouwer of samenwerken	
Global Leadership Exchange	International Alliance of Mental Health Research Funders (IAMHRF) vergroot en versnelt de impact van ggz onderzoek door samenwerkingen te ondersteunen binnen een wereldwijd netwerk van onderzoek financiers. De Global Leadership Exchange (het nieuwe IAMHRF) zet zich in om leiders in het veld van geestelijke gezondheid, gehandicaptenzorg en geneesmiddelengebruik te verbinden om zo ideeën, kennis en innovatie te verspreiden.	Toeschouwer of samenwerken	

Onderstaande partijen zijn uitgenodigd bij de veldraadpleging middels een tweejaarlijkse bijeenkomst sinds 2024. Deze lijst aan partijen zal gedurende de looptijd van het programma periodiek aangevuld worden als blijkt dat veldpartijen ontbreken.

ActiZ	MIND
BPSW	NHG
Digizo	NIP
Sociaal Werk Nederland	NVvP (ervaringsdeskundige)
Verslavingskunde Nederland	Raadthuys GGZ
VGN	Valente
Vereniging voor Verslavingsgeneeskunde Nederland	Zorginstituut Nederland
Zelfstandige Klinieken Nederland	Zorgverzekeraars Nederland
LV POH-GGZ	Nederlandse Vereniging voor Zelfregie en Herstel
Akwa ggz	Vaktherapie Nederland
De Nederlandse ggz	NVvP
InEen	Trimbos
LHV	V&VN
LVVP	VNG
MEERGGZ	
Mggz (defensie)	

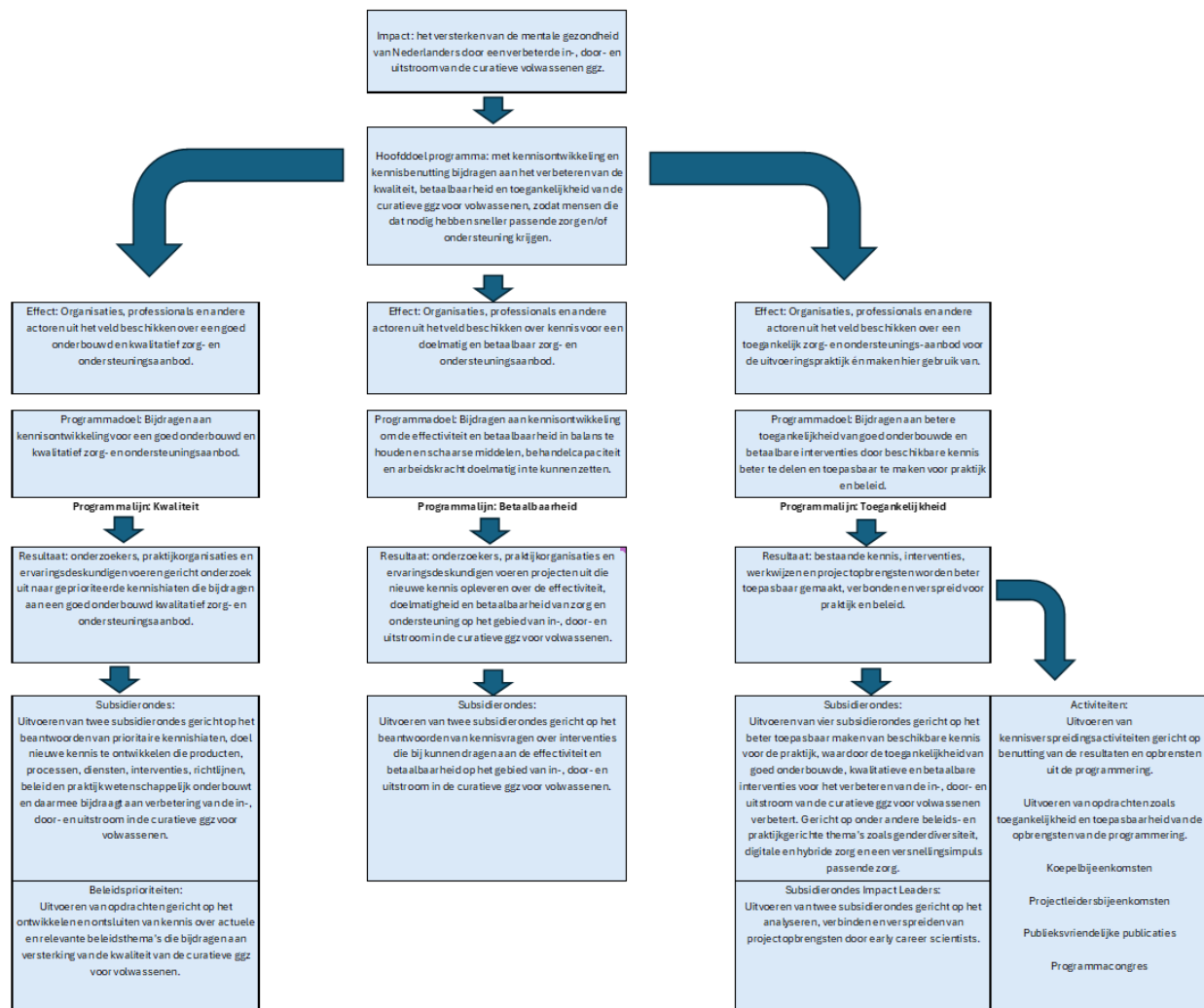

Bijlage D. ZonMw programma portfolio

- Het voorliggende [Onderzoeksprogramma ggz \(2016-2026\)](#) had als doel het terugdringen van mensen met een psychische aandoening, voorkomen van escalatie en chroniciteit, versterken van herstelvermogen en versterken van kwaliteit en doelmatigheid van de zorg. Het programma 'Sterker door de ggz' voortbouwen op de kennis en resultaten die hieruit zijn voortgekomen.
- Met de inzet van het [Kwaliteitsgelden ggz](#) programma worden (samenwerkende) organisaties van cliënten en naasten, verenigingen van professionals, instellingen en andere in ggz-geïnvolveerde partijen gefaciliteerd om te werken aan de kwaliteit van zorg binnen de ggz. De partijen die hier projecten uitvoeren zijn belangrijke stakeholders binnen het ggz-veld en van het programma.
- Binnen ZonMw hebben opeenvolgend drie [Suïcidepreventie](#) programma's gelopen, gericht op het terugdringen van suïcides en suïcidepogingen. De stakeholders komen voor een gedeelte overeen tussen beide programma's en suïcidepreventie is een thema dat een belangrijke plek inneemt binnen de ggz.
- Met de legalisering van online kansspelen in Nederland is in 2022 het programma [Preventie van Kansspelverslaving](#) gestart in opdracht van de Kansspelautoriteit. Het programma beoogt met kennis bij te dragen aan het beperken van schade veroorzaakt door kansspelen.
- [Academische werkplaats ggz](#) financiert de doorontwikkeling van een academische werkplaats langdurige ggz die (kennis)uitwisseling, innovatie en samenwerking stimuleert, wat leidt tot een goed functionerende kennisinfrastructuur.
- In het [Actieprogramma Grip op Onbegrip](#) wordt gewerkt aan persoonsgerichte zorg en ondersteuning voor mensen met onbegrepen gedrag. Dit wordt gedaan door een lerende omgeving en verbetercyclus in de regio te versterken voor het sociaal-, zorg- en veiligheidsdomein. De doelgroep en stakeholders komen deels overeen tussen beide programma's waarbij Grip op Onbegrip meer gericht is op het sociale domein.
- De ambitie van [Nationaal Plan Hoofdzaken](#) is om mensen met hersen- en/of psychische aandoeningen langer in goede gezondheid te laten leven. Er wordt ingezet op geïntegreerde, trans-diagnostische en interdisciplinaire samenwerkingen om zo tot oplossingen te komen.
- Het programma [Versnellers in de ggz](#) wil de toegankelijkheid in de ggz verbeteren waardoor wachttijden verkort worden. Een versneller is iemand die helpt met het opzetten of behouden van de samenwerking tussen partijen in de regio.

-
- Het [Kaderprogramma Passende zorg](#) draagt bij aan de beweging naar passende zorg. Het programma stimuleert kennisontwikkeling en de onderzoeksinfrastructuur om vanuit waardegedreven zorg besluiten te kunnen nemen over welke zorg verzekerd is in de Zorgverzekeringswet (Zvw). Er is specifiek geld gealloceerd voor onderzoek naar geestelijke gezondheid in dit programma. Athena Instituut voert een opdracht uit om een onderzoeksagenda op te stellen voor het thema geestelijke gezondheidszorg binnen dit programma. SiRM voert een opdracht uit om mogelijkheden voor borgingsstructuur voor passende zorg binnen de ggz te verkennen. Ook binnen het programma 'Sterker door de ggz' is expliciete aandacht voor passende zorg. Er wordt in gezamenlijkheid opgetrokken om overlap te voorkomen.
 - Binnen het [Preventieprogramma](#) wordt gewerkt aan een goed georganiseerde publieke gezondheidszorg met als doel om op landelijk, regionaal en lokaal niveau te werken aan kennis voor preventie en een integrale aanpak.
 - Het kennisprogramma [Vrouwspecifieke gezondheid](#) zet in op meer kennis en aandacht voor vrouwspecifieke aandoeningen en vrouwspecifieke somatische gezondheidsproblematiek. Ook binnen het programma 'Sterker door de ggz' is er specifiek aandacht gevraagd in de opdrachtbrief voor de geestelijke gezondheid voor vrouwen.
 - Het [European Partnership Brain Health](#) is een initiatief vanuit 30 landen in Europa (en daarbuiten) om hersengezondheid te verbeteren. De Europese Commissie financiert met dit programma onderzoek en uitbreiden van kennis om het welzijn van mensen met neurologische en psychische aandoeningen te verbeteren. Er zal afstemming zijn met dit programma om goed op te hoogte te blijven van internationale ontwikkelingen.
 - Het doel van programma [Goed Gebruik Geneesmiddelen](#) is het effectiever, veiliger en doelmatiger inzetten van bestaande geneesmiddelen ook in de geestelijke

Bijlage E. Theory of Change

Bijlage F. Voorwaarden voor impact

In de programma's heeft ZonMw aandacht voor het bijdragen aan impact. Dit operationaliseert ZonMw via specifieke (evidente) voorwaarden, verplichtingen en beoordelingscriteria:

- *Gebruikersgerichte kennisbenutting:* Voor effectieve benutting van kennis is meer nodig dan alleen goede kennis; een planmatige en actieve aanpak is essentieel om kennis daadwerkelijk toe te passen en te borgen in de praktijk. ZonMw stimuleert deze gestructureerde kennisbenutting binnen haar programma's door samenwerking met alle betrokken partijen, zoals beleidsmakers, burgers, ervaringsdeskundigen, preventie- en zorgorganisaties, professionals in zorg en welzijn, onderzoekers, gemeenten, zorgverzekeraars, kennisinstituten en onderwijsinstellingen. De verantwoordelijkheid voor implementatie ligt bij het zorg- en welzijnsveld zelf, ZonMw ondersteunt een gebruikersgerichte aanpak en stuurt op kennisbenutting. Naast deze aanpak bevordert ZonMw kennisbenutting ook via richtlijnen, samenwerking met (beroeps)opleidingen (mbo, hbo, wo) en bundeling van kennis op thema's. Zo zorgt ZonMw ervoor dat kennis uit haar projecten niet alleen wordt ontwikkeld, maar ook effectief wordt toegepast en verankerd in de praktijk, wat leidt tot meer impact in gezondheid, zorg en welzijn.
- *Vindbare en herbruikbare kennis:* Om onderzoek en innovatie te versnellen, is het van groot belang dat kennis die al beschikbaar is optimaal wordt hergebruikt, en dat nieuwe kennis herbruikbaar wordt opgeleverd. Om de resultaten van projecten toegankelijk en bruikbaar te maken, verwacht ZonMw van projectleiders dat zij hun resultaten zoveel mogelijk beschikbaar stellen aan iedereen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan artikelen, metadata, data, presentaties, trainingen en aanbevelingen. Deze kennis uit publiekelijk gefinancierde projecten moet vindbaar en herbruikbaar zijn voor beleidsmakers, burgers en ervaringsdeskundigen, preventie-, zorg- en welzijnsprofessionals, onderzoekers, opleiders en ondernemers.
- *Diversiteit en gelijkwaardige participatie:* Het aanpakken van vraagstukken op het gebied van gezondheid, zorg en welzijn vereist betrokkenheid van de samenleving en samenwerking van interdisciplinaire aard. ZonMw stelt daarom – proportioneel en doelgericht – voorwaarden om de verschillende belangen van maatschappelijk partijen in de kennisketen te integreren. Denk hierbij aan burgers, patiënten, ervaringsdeskundigen, gemeenten en zorgorganisaties. Ook zorgen deze voorwaarden ervoor dat de projectteams een diverse samenstelling hebben. Hierdoor verbetert de kwaliteit en relevantie van de projecten en ontstaat een grotere acceptatie van de resultaten. Ook de implementatie van de resultaten verbetert én de projecten leveren een bijdrage aan een inclusieve samenleving op het punt van gezondheid, zorg en welzijn. Steeds gaat het hier om voorwaarden op het gebied van participatie van patiënten en ervaringsdeskundigen, Citizen Science en diversiteit, inclusie en gelijkwaardigheid.
- *Duurzaamheid:* ZonMw heeft de 'Green Deal duurzame zorg' ondertekend en wil daarmee bijdragen aan het tot een minimum beperken van de negatieve klimaat- en milieu-impact van de sectoren (publieke) zorg en welzijn op de volksgezondheid en leefomgeving. ZonMw doet dat langs twee lijnen: door onderzoek en vernieuwing van duurzame zorg te stimuleren en door aan projecten voorwaarden voor duurzaamheid te stellen zodat projecten zo duurzaam mogelijk uitgevoerd worden.
- *Proefdiervrij:* ZonMw bevordert al vele jaren de ontwikkeling en het gebruik van proefdiervrije methodes in biomedisch onderzoek. ZonMw doet dit niet alleen vanuit een moreel en juridisch

perspectief, maar ook omdat deze aanpak vaak leidt tot onderzoeksresultaten die beter vertaalbaar zijn naar de mens. ZonMw realiseert zich dat proefdieren (nog) niet altijd vervangen kunnen worden en dat dierproeven soms noodzakelijk zijn om een onderzoeksvraag goed te kunnen beantwoorden. ZonMw hanteert daarom een 'proefdierwijs' beleid. Dit houdt in dat ZonMw onderzoekers stimuleert om het onderzoek proefdiervrij te doen. In geval dierproeven toch noodzakelijk zijn om een vraagstelling te beantwoorden, vraagt ZonMw om deze experimenten zo goed en transparant mogelijk uit te voeren. ZonMw vraagt aanvragers, referenten en commissieleden om de noodzaak en de uitvoering van de dierproeven kritisch te bekijken. Bovendien stelt ZonMw aan gehonoreerde aanvragen specifieke voorwaarden, die de kwaliteit en transparantie van dierproeven vergroten en onnodige herhaling kunnen voorkomen.

Indien relevant is er binnen ZonMw-programma's bijzondere aandacht voor internationale afstemming en samenwerking:

- Internationale *afstemming* van onderzoeks- en innovatieagenda's, personele inzet, financiële middelen en beschikbare data op gedeelde (transnationale of grensoverstijgende) uitdagingen zorgt voor krachtenbundeling, voorkomt het dubbel werk en faciliteert internationale kwaliteitsbenchmarking. Omdat een gezamenlijke internationale investering groter is dan Nederland alleen kan opbrengen, leidt gecoördineerde, doelmatige internationale inzet tot meer kennis en innovaties van betere kwaliteit dan Nederland alleen zou kunnen voortbrengen. Dit is extra relevant en van waarde wanneer wereldwijd onderzoeks- en innovatiebudgetten onder druk staan terwijl transitie in zorg, gezondheid en welzijn blijvende inzet vergen.
- Internationale *samenwerking* biedt het Nederlandse veld toegang tot nieuwe perspectieven, technieken, data, en oplossingsrichtingen die niet in Nederland voorhanden zijn, maar wel een belangrijke bijdrage (kunnen) leveren aan het oplossen van Nederlandse uitdagingen. Bovendien bieden we Nederlandse partijen zo mogelijkheid tot extra ontwikkeling en groei die alleen internationaal mogelijk is.

Als bepaalde uitgangspunten van toepassing zijn voor een specifieke subsidieoproep, vermeldt ZonMw dit in de oproep.

Bijlage G. Begroting

Programma Sterker door de ggz																	
ZonMw programmanummer 11700																	
Kenmerk/ datum verzoek programmavoorsel																	
Datum van opstellen 8/9/2026																	
programmagroting voor periode 2026-2036																	
1. Verplichtingen	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	Totaal
Programma																	
Programmalijn 1 Kwaliteit - 2 Subsidieproepen			5,000,000			5,000,000											10,000,000
Kwaliteit - Beleidsprioriteiten		200,000		200,000		200,000		200,000	-	200,000							1,000,000
Programmalijn 2 Betaalbaarheid - 2 Subsidieproepen			3,000,000				3,000,000										6,000,000
Programmalijn 3A - 3 Subsidieproepen praktijk	-	2,100,000			2,100,000			2,100,000									6,300,000
Programmalijn 3B - Toegankelijkheid - Impactleaders		100,000		75,000		100,000		75,000		100,000							600,000
Opdrachten & evaluatie		55,000	55,000	55,000	55,000	55,000	55,000	55,000	55,000	55,000	55,000						450,000
Toegankelijkheid - Kennisuitwisseling (CIP)																	550,000
Algemene kosten																	-
Commissie vacatiegelden en inzet ervaringsdeskundigen		35,000	35,000	35,000	35,000	35,000	35,000	35,000			35,000						280,000
Commissie reiskosten		2,500	2,500	2,500	2,500	2,500	2,500	2,500			2,500						20,000
Algemene kosten	592	5,000	5,000	5,000	5,000	5,000	5,000	5,000	5,000	5,000	5,000						50,592
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-						-
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-						-
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-						-
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-						-
Programmakosten ZonMw	78,520	471,120	486,220	498,300	513,400	528,500	546,620	561,720	345,408	354,403	365,197						4,749,408
Totale Verplichtingen	79,112	2,968,620	5,583,720	3,876,800	2,710,900	6,226,000	3,644,120	3,034,220	405,408	914,403	562,697	-	-	-	-	-	30,680,000
2. Liquiditeitsverzicht	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	Totaal
Programma																	
Programmalijn 1 Kwaliteit - 2 Subsidieproepen			571,428	571,428	571,428	1,371,428	1,371,428	1,371,428	1,371,432	1,800,000	1,000,000						10,000,000
Kwaliteit - Beleidsprioriteiten		200,000		200,000		200,000		200,000		200,000							1,000,000
Programmalijn 2 Betaalbaarheid - 2 Subsidieproepen			800,000	800,000	800,000	1,400,000	800,000	800,000		600,000							6,000,000
Programmalijn 3A - 3 Subsidieproepen praktijk	560,000	560,000		560,000	980,000	560,000	560,000	420,000	560,000	560,000	980,000						6,300,000
Programmalijn 3B - Toegankelijkheid - Impactleaders		100,000		75,000		100,000		75,000		100,000							600,000
Opdrachten & evaluatie		55,000	55,000	55,000	55,000	55,000	55,000	55,000	55,000	55,000	55,000						450,000
Toegankelijkheid - Kennisuitwisseling (CIP)																	550,000
Algemene kosten																	-
Commissie vacatiegelden en inzet ervaringsdeskundigen		35,000	35,000	35,000	35,000	35,000	35,000	35,000			35,000						280,000
Commissie reiskosten		2,500	2,500	2,500	2,500	2,500	2,500	2,500			2,500						20,000
Algemene kosten	592	5,000	5,000	5,000	5,000	5,000	5,000	5,000	5,000	5,000	5,000						50,592
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-						-
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-						-
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-						-
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-						-
Programmakosten ZonMw	78,520	471,120	486,220	498,300	513,400	528,500	546,620	561,720	345,408	354,403	365,197						4,749,408
Totale Uitgaven	79,112	1,428,620	1,715,148	2,802,228	2,962,328	3,957,428	3,975,548	3,525,648	3,136,840	3,874,403	2,542,697	-	-	-	-	-	30,680,000
3. Bevoorschotting Opdrachtgever	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	Totaal
Beschikbaar volgens opdrachtbrief		3,000,000	3,000,000	3,000,000	3,000,000	3,000,000	3,000,000	3,000,000	3,000,000	3,000,000	3,000,000						30,000,000
Gewenste bevoorschotting door opdrachtgever	79,112	1,428,620	1,715,148	2,802,228	2,962,328	3,957,428	3,975,548	3,525,648	3,136,840	3,874,403	2,542,697						30,000,000
Liquiditeitsprognose ZonMw (totaal tabel 2)	79,112	1,428,620	1,715,148	2,802,228	2,962,328	3,957,428	3,975,548	3,525,648	3,136,840	3,874,403	2,542,697	-	-	-	-	-	30,000,000
Verschil	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-